

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS – Izhaja štirinajstredno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/I, telefon 22-284 – Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din – Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 10. DECEMBRA 1971
LETO XXII — ŠT. 20

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

VSEM PO ENAKIH KOSIH

»Človek toliko velja, kar plača«

IZREDNA SEJA STROKOVNEGA SVETA
ZAVODA ZA ŠOLSTVO SR SLOVENIJE,
DNE 7. XII. TEGA LETA
PRVA TOČKA: PRISILNA IZPRAZNITEV
PROSTOROV LJUBLJANSKE ORGANIZACIJSKE
ENOTE ZAVODA ZA ŠOLSTVO

OKVIRNI PODATKI
O DELU LJUBLJANSKE
ORGANIZACIJSKE ENOTE

Pedagogi-svetovalci spremljajo in obdelajo celokupno delo in življenje posameznih šol. Njihove ugotovitve in dognanja (kot tudi dognanja ostalih 7 organizacijskih enot zavoda za šolstvo po Sloveniji) so osnova zavodu za šolstvo SRS pri razvijanju pedagoške politike. V zadnjih treh letih delovanja ljubljanske organizacijske enote se je v 18 občin njihovega območja zmanjšal šolski osip od 35,25 % (leto 1968/69) na 26,90 % (leto 1970/71). Pod ljubljansko enoto spada 417 pedagoških ustanov – od tega je 233 osnovnih šol (92 matičnih) ostalo so srednje šole in vzgojnovarstveni zavodi.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Istega dne, kot je bila na zavodu za šolstvo izredna seja strokovnega sveta, je vodja ljubljanske organizacijske enote Dana Hočevarjeva na dražbi, ki jo je organiziralo stanovanjsko podjetje DOM (isto podjetje, kot je dosedanje 4 prostore ljubljanske enote na Mestnem trgu 18 prodalo JUGOTEHNIKI) izdružila za 20 pedagoških delavcev – svetovalcev tri prostore na Rimski cesti 22. Najemina za dosedanje prostore (cca 200 kvad. m) je znašala 188.000 S-dinarjev mesečno; za prihodnje (95 kvad. m) pa znaša 1.200.000 S-din mesečno (številka ni pomota).

Brez prostorov bi centralizirana organizacijska enota, ki spremlja in usmerja šolsko delo v 18 občinah (13 zunaj Ljubljane) morala prenehati z delom.

(Nadaljevanje na 15. strani)

MISLI OB SIMPOZIJU O IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

zastopnikov osnovnega šolstva. Zdi se, da bi morali zlo neuspeha predvsem prikazati njim, ki se kot pijani plota oprijemajo učnih načrtov s strogimi ocenami, ki so ponosni na vodstvo otroka od neuspeha do neuspeha, ki nam uniformirajo mlade – čimprej – tem slabše.

Družba v svojih formulacijah ni tako ostra. Pa vendarle: sprejela je vrsto zakonskih ukrepov, ki so značilni po svojem humanem odnosu do tistih, ki jih je prizadela šola. Naša obvezna osnovna osemletna šola, ki ne more iz starih okvirov, je še vedno hladno uradna ob tragedijah, ki so pogojne z okoljem, možnostmi in količino osebnega poguma. Prav delavske univerze iščejo poti in načine, kako vrniti odraslim ljudem voljo do obstoja, kar je enako želji po razvoju, potrebi po znanju.

Nič čudnega, da zahtevajo delavske univerze urejeno financiranje. Prav je, da jim dotekajo sredstva iz temeljnih izobraževalnih skupnosti. Prosvetni delavci pristajajo na to brez mnogih komentarjev. Prav je, da jim dotekajo sredstva iz temeljnih kulturnih skupnosti. Morda bodo s pomočjo umetniških programov našli sami sebe, tudi tisti – že po rojstvu odrinjeni.

Doseči bo treba še: enotne izobraževalne oblike za iste programe, enake izpitne norme, primerne učbenike in cene šolanja. Vse to čaka na raziskavo, še bolj pa čaka na osveščenost slehernega prosvetnega delavca. Šolska in vzgojna obveznost se ne konča s tedensko učno obveznostjo. Po naravi stvari je pedagog v službi ljudstva še bolj kot zdravnik, novinar, miličnik, politik... Ti pa žive v stalni čuječnosti, pripravljenosti in odgovornosti. Tako vsaj mora biti. O tem je prepričana

JOŽA ZAGORC

Simpozij – velika beseda – je bil opravičen z ravni referatov, ki so osvetljevali potrebo urejenega izobraževanja odraslih. Pravzaprav je res čudno, da se vsi zavedamo pomena permanentnega izobraževanja, a razen prizadevanj, ki so jih pokazale delavske univerze, gospodarske organizacije in seveda posamezniki, nekako ne znamo pristopiti k jasnemu dogovoru. Mimo nas polze programi televizije, ki tipljejo v svojo smer, zatekamo se v poplavo strokovnih in poljudnih revij, ostajamo brezmočni ob naraščajočem neznanju splošnih znanj o družbi in pošastnem tempu razvoja znanosti in tehnike. Vse to so osvetlila znana imena na dvodnevem simpoziju pod naslovom: „Izobraževanje – nužnost in način sodobnega življenja“, ki je bil 22. in 23. novembra. Isto je potrdil občni zbor društva andragogov in to je sprejela v svoj program tudi skupščina Zveze delavskih univerz.

Hkrati ko številke o osipu v osnovni šoli vse prepočasi padajo, se zdi, da šolniki malo razmišljajo o tem. In vendar je v Sloveniji trenutno približno 400.000 nekvalificiranih, tj. 200.000 zaposlenih v delovnih organizacijah in 200.000 zaposlenih v kmetijstvu. Čeprav trije mariborski dnevi niso podrobno govorili, kako se lotiti konkretne skrbi prav za te, katerih delovna storilnost je nizka, obzorje premajhno, da bi bili napredni, pogum pristrizen pri koreninah osebnosti, da bi premikali družbo, so vendarle imeli v mislih tudi te in predvsem te.

Če ocenjujem mariborske dni, ko so iskali sobesednika v bitki za boljše življenje delovnega človeka, mi je žal, da ga niso poiskali za začetek prav v

VIKTOR KOJC

lahko imenujemo napredek.

Če skušamo stvarno oceniti materialni položaj – osebne dohodke učiteljev, moramo priznati, da je le-ta ugodnejši, kot bi moral biti „po črki“ veljavnega zakona o financiranju. Zakon namreč predvideva, naj bi bili osebni dohodki v šolstvu letos enaki, kot so bili v drugih dejavnostih v preteklem letu; to

so se tudi te razlike v zadnjih letih precej zmanjšale.

In kako je z uresničevanjem samoupravnih sporazumov? Posamezne šole jih lahko uveljavijo od letošnjega 1. maja naprej – v celoti – seveda, če imajo denar. Najbrž pa velika večina šol tega ne bo zmogla. Take šole bodo lahko letos uveljavile samoupravne sporazume le delno. Njihovi sporazumi bodo torej uveljavljeni s poznejšim datumom ali – povedano drugače: delavci teh šol ne bodo dobili po sporazumu predvidenih osebnih dohodkov v celoti. Ob tem pa je treba upoštevati naslednje načelo, zapisano v vseh sporazumih:

– Če ni mogoče doseči po sporazumu predvidenih osebnih dohodkov v celoti, jih je treba zagotoviti v enakem deležu vsem delavcem (na primer 90 % za vse!). Izjema pri tem so seveda delavci z najnižjimi osebnimi dohodki, npr. tehnično osebje, katerim se sedanji osebni dohodki nikakor ne smejo zniževati.

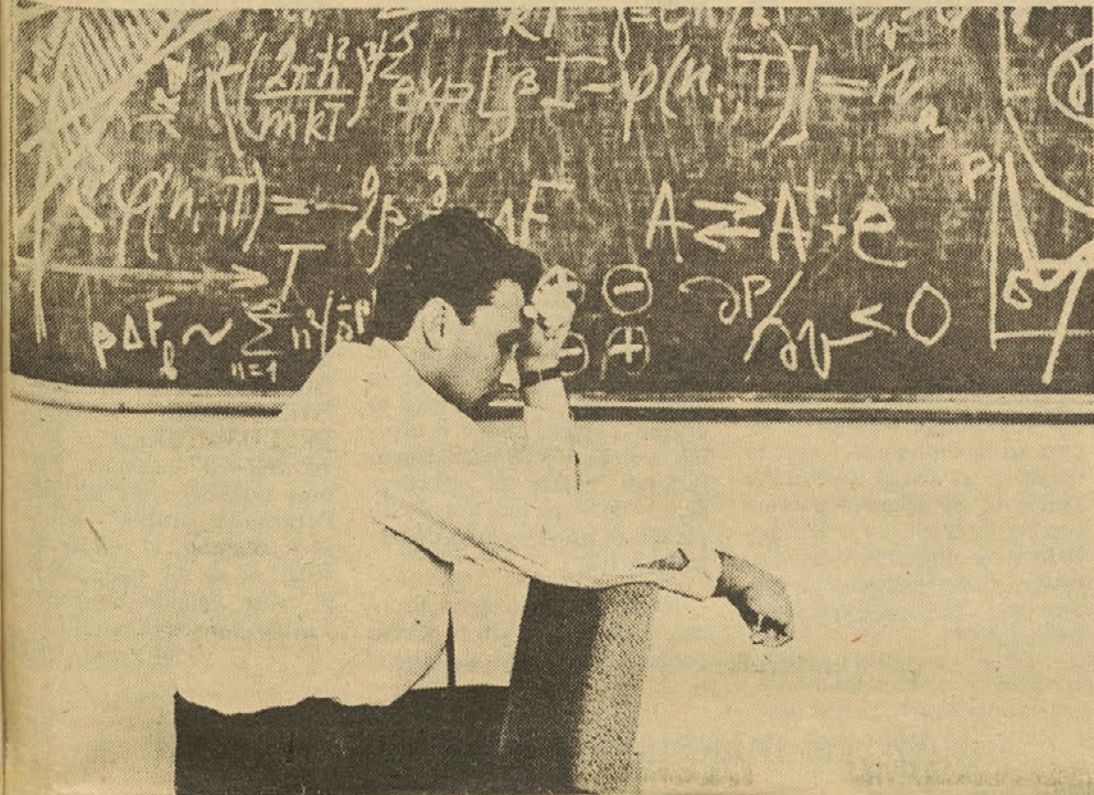
Ob vsem tem pa je najbolj zanimivo vprašanje, ali bo šolstvu

(Nadaljevanje na 15. strani)

3. decembra je bila v Novem mestu konferenca predsednikov izvršnih odborov osnovnih sindikalnih organizacij s področja šolstva – za območje Dolenjske in spodnjega Posavja. Na konferenci so govorili o uresničevanju samoupravnih sporazumov in o pokongresni dejavnosti Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

Trditev, da se je v zadnjih letih položaj prosvetnih delavcev precej izboljšal, ni iz trte zvita. Resnica je, da je še vedno precej

za osebne dohodke učiteljev. Prav ta zamisel je sedaj potrjena in sprejeta v sklenjenih samoupravnih sporazumih.

besedovanja namenjenega denarju, lahko pa zatrdimo, da ob razpravah o nagrajevanju po delu ni več tako vroče, kot je bilo nekdanj.

Izboljšave so se začele pred štirimi leti, ko so ustrezni republiški organi sprejeli senacijski program, znana Kataloga 1 in 2 pa sta bila prvi poskus postaviti določene družbene normative

Podatki kažejo, da so bili v prvi polovici letošnjega leta osebni dohodki v družbenih dejavnostih še vedno za 9 % manjši od osebnih dohodkov v gospodarstvu. Šolstvo ne zaostaja več za drugimi družbenimi dejavnostmi (npr. za zdravstvom ali državno upravo – kar je povzročalo v preteklih letih precej hude krvi). To pa nedvomno

pa bi pomenilo v sedanjih inflacijskih razmerah kar 20-odstotno zaostajanje.

Osebni dohodki učiteljev v manj razvitih območjih so sicer še vedni nižji od dohodkov tistih, ki delajo v bolj razvitih predelih. Razveseljivo pa je, da

Maribor je bil tri dni gostitelj andragogov, zastopnikov delavskih univerz in strokovnjakov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih.

Štirikrat priznanje za Šoštanj

Prenovljena osnovna šola v Šoštanju, ki nosi ime po znanem revolucionarju Bibi Roecu, nudi dovolj možnosti za razne dejavnosti, ki poživljajo izvenšolsko delo več kot 500 učencev. Po tem bojevniku, nekdanjem medicincu in organizatorju revolucionarnega gibanja v Šoštanju in Saleški dolini, se imenuje tudi pionirski odred. Ta se uspešno uveljavlja v raznih akcijah šole in pionirskega odreda ter občinske zveze Društva prijateljev mladine Velenje.

Šola je velika in zelo svetla, zato v avlah in na hodnikih odlično uspevajo lončnice, posebno eksotične kakteje. Stene šolskih prostorov in avel izredno harmonično poživljajo izvirne slike in kipi – delo mnogih slovenskih likovnih umetnikov. Največ je del domačina – akademskega kiparja mojstra Ivana Napotnika.

Na tej šoli že vrsto let aktivno deluje klub OZN. V njem sodeluje več kot 150 učencev vseh višjih razredov in tudi večina učiteljev. Dejavnost kluba se zreali predvsem s predavanji in s predvajanjem raznih filmov (s tematiko OZN in UNESCO) pa tudi z rednim obveščanjem članstva in vseh učencev. V ta namen imajo na hodniku lično propagandno omarico.

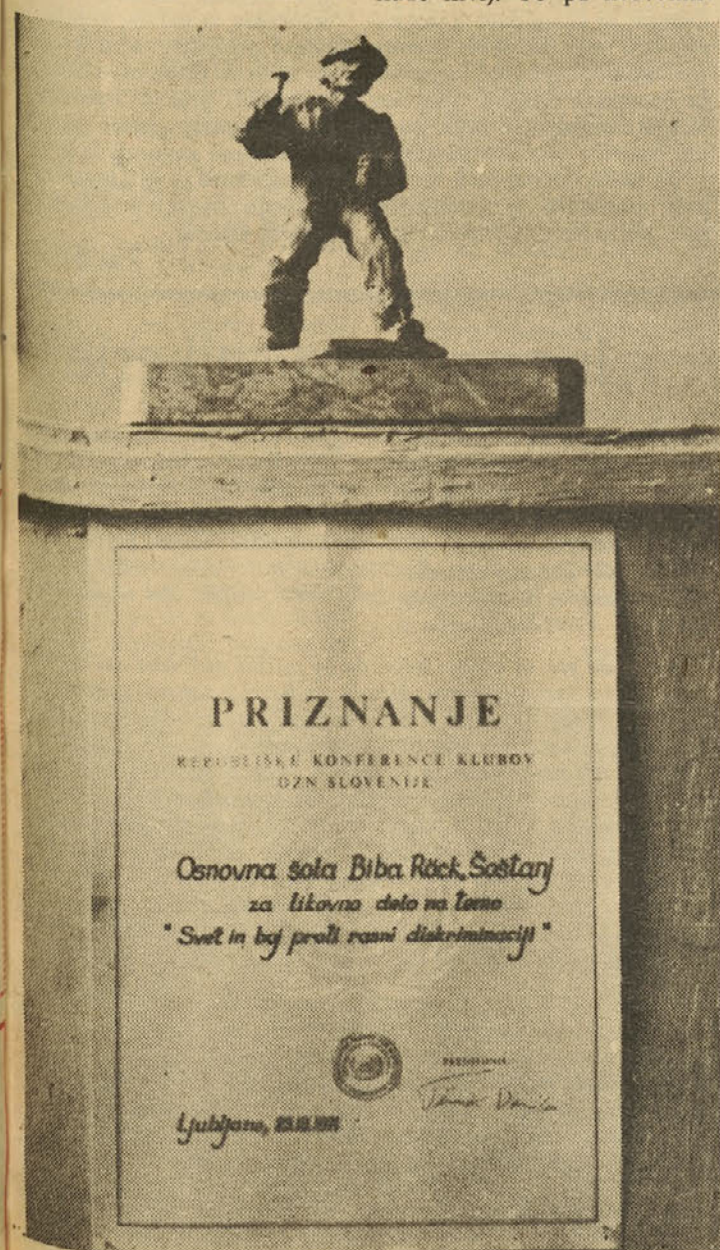
Posebno pozornost je zbudila letošnja razstava v avli šole: pripravili so jo člani kluba ob dnevu Združenih narodov. Razstavno gradivo je privabilo vse učence, pa tudi številne starše, ki so si z zanimanjem ogledovali panoje z različnimi barvnimi fotografijami dejavnosti OZN in UNESCO.

Ni čudno, da je nenehna aktivnost članov kluba, ki ga je do premestitve v Velenju vodila predmetna učiteljica Ingeborg Čehova, zbudila pozornost ne le v vsej velenjski občini, temveč tudi v republiški konferenci klubov OZN v Ljubljani; ta je izrekla Ingeborg Čehovi tudi javno priznanje.

Člani kluba so sodelovali še na raznih natečajih ter dobivali nagrade in priznanja. Lani je dobil na likovni razstavi v Idriji (v kategoriji osnovnih šol) priznanje učenec Peter Rozman, za spis pa je bila nagrada v Celju učenka Branka Dukarič.

Tudi letos so sodelovali na natečaju, ki ga je razpisala republiška konferenca klubov OZN na temo „Svet in boj proti rasni diskriminaciji“. Za likovno delo na to temo je prejel v Ljubljani učenec Damjan Obreza kip iz terakote in pismeno priznanje. Kip in pismeno priznanje je dobila tudi osnovna šola Biba Roec za najštevilnejšo udeležbo svojih učencev pri likovnem natečaju.

Ni dvoma, da bodo ta priznanja članom kluba OZN in posameznikom in šoli, ugodno vplivala na nadaljnje delo. Pred leti dobro začeto delo je rodilo sadove in javna priznanja; zato lahko pričakujemo, da bo klub OZN pod novim vodstvom tovarišice Leopoldine Vunderlove tudi v prihodnje uspešno delal.

PRIZNANJE

REPUBLIŠKE KONFERENCE KLUBOV
OZN SLOVENIJE

Osnovna šola Biba Roec, Šoštanj
za likovno delo na temo
"Svet in boj proti rasni diskriminaciji"

Ljubljana, 1971

Kipec in priznanje republiške konference klubov OZN Ljubljana

MARTIN KRAPAN - linorez (Tomaž Skoberne, Pionirski dom, Ljubljana)

NAGRAJEVANJE PO DELU NAJ BI ZA UČITELJE POMENILO: NAGRAJEVANJE PO TEM, KOLIKO IN KAKO JE UČENCE NAUČIL, KAKO JIH JE PRIPRAVIL ZA NAPREDOVANJE V VIŠJI RAZRED IN ZA ŽIVLJENJE

Naj se oglasijo praktiki in strokovnjaki!

Posiljam svoje razmišljanje oziroma pripombe k novemu zakonu, ki določa učno obveznost učiteljem v osnovni šoli. Prosim, objavite moj tekst!

Novi zakon določa različno tedensko učno obveznost posameznim učiteljem. Marsikdo se čuti prizadetega in to po pravičji; še zlasti ob koncu meseca, ko za različno število opravljenih ur prejme šablonsko določeno vsoto. Naj navedem konkreten primer: učitelja 1. in 2. razreda imata učno obveznost 18 ur, učitelj 3. razreda 19 ur (prvo polletje) itd. Učna obveznost se torej stopnjuje iz razreda v razred, kakor se stopnjuje število ur v predmetiku. Zakaj? Na to vprašanje naš učitelj ne dobi odgovora, ker ga zakon ne daje, oziroma ne vsebuje pojavnosti in utemeljitve. Praktiki pa vemo, da poleg števila ur raste in se stopnjuje tudi zahtevnost

in obseg dela iz razreda v razred, večja se obseg obveznih šolskih in domačih nalog, spisov, vaj itd. To terja več priprave in pregledovanja, popraviljanja - torej več učiteljevega izvenrazrednega dela. Kje je torej dokaz, da opravljamo enako delo in da smo zanj enako nagrajevani? Tisti, ki so zakon pripravili in ga sprejeli, so na to pozabili. Posledice pa prenašamo učitelji iz dneva v dan.

Zakon tudi ne upošteva specifičnosti posameznih predmetov. Kako različno je na primer delo učiteljev, ki poučujeta slovenski jezik in telesno vzgojo - oba pa imata obveznost 20 učnih ur.

Morda bo moje pisanje spodbudilo k razpravljanju še koga.

Učiteljica osnovne šole

Novi zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o petdnevnem delovnem tednu v Sloveniji se v osnovi ne loči od zakona o osnovni šoli: razlikuje se samo v toliko, kolikor je prilagojen petdnevni delovni teden.

Spremenilo se je število ur - relacija, to je razmerje med številom učnih ur, pa je ostalo isto. Problem, ki ga navajate (o učni obveznosti) se pogosto pojavlja. Gre za vprašanje vrednotenja učiteljevega dela v prvih štirih razredih osnovne šole, za vprašanje pedagoške odgovor-

nosti. Obseg dela se res večja iz razreda v razred, medtem ko ostaja pedagoška zahtevnost v odnosu do učitelja nespremenjena. Ne smemo namreč pozabiti osnovnega: delo na nižji stopnji je najodgovornejše in najbolj zahtevno, saj je prvi razred prvo otrokovo srečanje s šolo, prvi vstop v resno delo in življenje. Učitelji za nižjo stopnjo bi morali biti najboljši, ker je njihovo delo vse prej kot „šablonsko“. Sicer pa: ste se kdaj vprašali, zakaj se večina učiteljev raje odloči za višje razrede? Nekdaj so bili učitelji - elementarci veliko bolj cenjeni, ker je njihovo delo težje - in prav je, da bi bili cenjeni tudi danes.

Kar zadeva zahtevnost po predmetih, moramo upoštevati, da so ljudje (tudi učitelji) različno usmerjeni: tisti, ki uči slovenščino, prav gotovo ne bo idealen za „lažji“ pouk te lovadbe in nasprotno (še bi lahko primerjali). Vsak predmet zahteva strokovnjaka, vsak predmet ima svojo vrednost in svojo težo. Mislimo, da se učiteljevo delo ne meri samo s številom učnih ur ali s težavnostjo predmeta - pač pa z uspehi, ki jih pri pouku dosega. Nagrajevanje po delu naj bi za učitelja pomenilo: nagrajevanje po tem, koliko in kako je učence naučil, kako jih je pripravil za napredovanje v višji razred in v

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na 33 osnovnih šolah so pedagogi - svetovalci organizirali in vodijo 55 hospitacijskih oddelkov za razredni in predmetni pouk (vsak od oddelkov da pet hospitacij letno - velike možnosti za prosvetne delavce-zacetnike). Svetovalci so organizirali 360 oddelkov za podaljšano bivanje (ki naj bi postalo prihodnja oblika šolskega dela po vsej Sloveniji). Organizirajo šole v naravi za vse četrte in pete razrede (pozimi smučanje, poleti plavanje) osnovnih šol na svojem območju. Pregledujejo poučevanje, svetujejo, usmerjajo (letno okrog 1.120 pregledov). Vodijo strokovne aktivne učiteljev na svojem območju: 70 aktivov vzgojiteljic, pouk (14 predmetov), 30 aktivov učiteljev razrednega pouka, 20 aktivov vzgojiteljic, dalje aktivne ravnateljice osnovnih šol,

gimnazij, poklicnih in ostalih srednjih šol ter domov za učence in vodij vzgojnovarstvenih ustanov. Organizirajo seminarje za prosvetne delavce - v zadnjem času predvsem seminarje za novo matematiko, katere učitelji so tudi združeni v aktivne.

Vsej tej dejavnosti - če je dobro organizirana in načrtno vodena - bi lahko rekli: NAPREDEK NAŠEGA ŠOLSTVA PO STROKOVNI PLATI.

Če naša družba, njeni predstavniki, združeni v forumih, v svojih referatih in izvajanjih trdijo, da vse to hočemo in potrebujemo, potem naj bi se zavedali, da je vsako delo in vsako dobro treba financirati in to načrtno, ne pa stihijno, kadar grozi ukinitve ali kaj podobnega.

Zavod za šolstvo je v zvezi z grožnjo izselitvijo sklical predstavnike 18 prizadetih občin - prišlo pa je le pet ljudi - na izvršnem svetu je prevladalo mnenje, da naj zadevo reši občina Ljubljana-Center.

To je igra slepih miši.

Če so organizacijske enote zavoda za šolstvo (tudi v Mariboru so jih selili, res še kar v primerne prostore; pritožujejo pa se nad svojimi prostori predstavniki iz Nove Gorice in Kopra (javna služba družbe in občin, potem so dolžni pred to družbo polagati račun o uspehih svojega doseganega dela in razgrniti načrte za prihodnje delo - imajo pa tudi pravico do plačila in prostorov, kjer bodo lahko delali.

Na seji je bilo ugotovljeno, da je zakon o zavodu za šolstvo pomanjkljiv, ker je to skupna

Uredništvo

»Ah, ta mladina!« ali pa: Zakaj? Zato...

„Mladine ne zanima ničesar!“, „Mi smo bili drugačni!“, „Ah, današnja mladina!“ Besede obsodbe in kritike padajo kot kamenje; iz tega kamenja počasi zrastejo židovi, ki nas delijo od mladih. Sprašujemo se, zakaj je mladina taka ali drugačna, gradimo hipoteze na vseh mogočih „zastojih“. Prezremo pa enega, ki prav gotovo spada med glavne „zato“.

Ze dober čas je naša šola, „hran znanja in modrosti“, mojstrsko izsušena in zavarovana pred lepoto duševnega življenja, ker „ni časa“, ker so učni načrti prezahtevni ipd. Predmete, ki so vzgojni in hrana otrokovi duši - likovni in glasbeni pouk - smo utesnili. Mor-

da je vzrok nezanimanja in duševnega siromaštva prav v tem. Vsaka oblika umetnosti bogati otrokovo dušo, zbuja poglobljanje in razmišljanje, sprošča ustvarjalno fantazijo in polagoma postane potreba. Učencu in dijaku pa je treba umetnost približati. Mislim, da ne bi bilo napak, če bi eno urdo mesečno uporabili za skupen ogled razstav in spremstvu likovnega pedagoga, ki bi razstavo komentiral. Isto velja za obisk koncertov. Sledila naj bi ura razgovora in izmenjave misljenj. Take ure bi bile dobrodošle v višjih razredih osnovne šole in v gimnaziji.

Za vsako razumevanje katerekoli umetnosti je pomembna pot, po kateri pridemo do spo-

služba republike in občin dolžnosti ene in druge pa niso natanko razmejene. Morda pa organizacija in delo posameznih enot nista tako smotrna in uspešna, da bi se v šolah čutil napredek in da bi ga opazili tudi občine? Ali pa so pedagoški delavci preskromni - kolikor da so a priori krivi vsega slabega, ne znajo pa pokazati svojih dosežkov? Kaj bi rekla slovenska javnost, če bi v Ljubljani izpraznili enega od dijaških domov in vanj vselili ljubljansko organizacijsko enoto? Morda sploh ne bi reagirala.

„V naši družbi postaja jezika - denar,“ je na seji dejal dr. Anton Moljk. „Nič ne pomagajo lepo napisani dekreti, če nimajo materialne osnove. Treba je pregledati, kaj se je zadnjih leta intenzivno delalo (in naredilo), potem pa povedati, koliko se to plača. Ne smemo gledati organizacijskih enot ločeno - glejmo celotno delovanje zavoda kot pedagoško omrežje prek vse Slovenije.“

Na seji so sklenili, da bodo poslali pismo skupščini SRS in izvršnemu svetu. Javnost pa je treba obvestiti predvsem o tem, kako bi bilo prav - ne govoriti samo o tem, kaj je narobe.

Razgovor je ostro osvetlil vprašanje, na katerega nehoti ali hote mislimo: KAKŠEN JE ODNOS ŠOLE IN DRUŽBE V POTROŠNIŠKI DRUŽBENI UREDITVI? Denar - in pa zrtvovalnost (delavnost, prednost poklicu) nista isti valuti. Potrošniška družba - kot kaže - je avtomat, ki reagira sam, tedaj, če so vse vrednote, del in usluge natanko preračunane v denar, v dobiček in izgubo.

NEŽA MAUREL

STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Izpolnjena želja

„Šolska“ gospa (tako so jo vsi imenovali že od njenega prihoda v kraj) je samotna sedela pri katedru in se utrujeno ozirala po prazni učilnici. Preživljala je uro svojega nepreklicnega slovesa od šole, od poklica, od aktivnega dela.

Te ure se ji bala bolj kot smrti. Umreti se ji ni zdelo nič v primerjavi s krutim trenutkom, ki jo je za zmeraj odtrgal od otrok. Pred nekaj minutami je z njimi zapela zadnjo pesem, jih poslednjikrat objela z očmi, pobožala z besedo in zadnjikrat zaprla vrata za njimi.

Stirideset let... Ženskih učiteljskih let je to več kot dovolj, toda v njenem srcu je še toliko neživih ljubezni in volje, da bi lahko začela znova. Zakaj mora duh, ki je strastno željan dela, kapitulirati pred biologijo telesa, pred nekakšnim razpadanjem krvnih teles? (Zdravniki so jo že pred leti opominjali, zdaj pa so ji poučevanje kategorično prepovedali kakor kadilcu tobak in alkoholiku vino.) Nihče ne ve, kako to boli!

Ne more se spriznati z usodo tega strahotnega trenutka. Le mesec dni pred koncem leta jo odzeno iz razreda kakor mater od otrok... Rada bi vsem zdravnikom izkričala svoj upor, da tisto z njeno diagnozo ni nič res, da je zdrava, da se nikoli v življenju ni počutila močnejše kakor zdaj, ko mora na njihov ukaz svojemu delu na silo napraviti piko...

Nedavno je znova prebrala biografski roman o Mariji Curie. Nihče ni bil v viharju slave tako sam in v poplavi legend o sebi tako neznan kakor ona. Bila je srečna le med štirimi stenami laboratorija, ki je bil njen svet. - Ko je brala roman prvič, se je v sebi spraševala, kaj ima razen imena Marija skupnega s tem velikim duhom sveta. V globoki poniznosti je videla med njo in seboj le

praznino kozmičnih dimenzij. Ta trenutek pa je spoznala še drugo skupnost: strastno in neustavljivo voljo do dela. Kako jo do dna razume šele zdaj, ko tudi sama zapušča svoje štiri stene, svoj veliki svet...

Ko končuje svoje uradne spise, ko vključuje v psihološki dosje še zadnja doganjanja, že tisoč in enkrat doživlja resnico o sebi, da če ne bi učila, ne bi imela občutka, da je živela. In ta resnica se zdaj spreminja v otroško željo: da bi ne živela več, če ne sme učiti, da bi jo nesli iz šole...

Snazilka jo je našla sedečo za katedrom kot že nešteto. Ker tokrat prvič ni dobila toplega odzdrava, se je približala. Slonela je s čelom v dlaneh, s komolci oprtimi ob mizo. - Spi... Prvič, da je zaspala v šoli. - Obzirno jo pokliče - nič odziva. Glasneje - nič. Ko pa jo rahlo strese za komolec, gospejina glava udari zviška na mizo kakor kamen...

„Šolska“ gospa je imela nenavadno tih, čeprav nenavadno velik pogreb. Nobenega pompa, nobene godbe, celo nobenega venca. Njeni zadnji učenci so nosili šopke poljskega cvetja - to je bilo vse. Številne in velike zneske namesto vencev so darovali vzgojnim domovom, katerim je tudi sama odstopala prejete nagrade. Tudi njenih odličij si niso upali vključiti v spreved, da ne bi žalili njene skromnosti.

Nihče se ni drznil misliti (kaj šele govoriti, kar je sicer običaj) o dnevnih poslih, dviganju cen, preluknjanih cestah in osebnih zadregah. Pogrebna tišina je bila tolikšna, da je bilo čutiti, kako so se vsakdanje misli same od sebe umaknile v senco podzavesti in „vtaknile glavo pod perut“.

Med pogrebi ni bilo nikogar, ki bi ne bil z gospejinim delom živo povezan. Vsak se je počutil kot njen osebni dolžnik, od doktorjev, inženirjev in profesorjev do preprostih mater z dojenčki v naročju. Večinc je učila in vsem se je ustavljal pogled v prvem razredu na drobni postavi, katere oči so izžarevale čudovito moč. Slednji med njimi je čutil, da je v prvem razredu prejel čudežno popotnico za nadaljnjo pot, da od nje še danes živi. Danes vedo, da je bila neporušljiva vera v človeka in neugasljiva ljubezen do ljudi tisti skrivnostni radij, ki je vse do smrti seval iz nje.

JANEZ LAMPIC

Ali vzgajamo spikerje?

„Vse moram znati na pamet!“ pravi otrok in obupano sloni na odprti knjigi spoznavanja narave. Ta žalostni vzklík se ponavlja pri otrocih drugega, tretjega, četrtega pa tudi višjih razredov osnovne šole. Presenečeno strmino in ne vemo odgovora. Kaj je hotel učitelj - pedagog doseči? Utrjenje spomina? To bi lahko storil kakšno izbrano pesmijo ali črtico. Je hotel doseči znanje? To snov, naučena na pamet, se zelo hitro pozabi. Ali vzgaja moštvo spikerje? Torej kaj?

Kaže, da gre za skrito željo, da bi prisilil tudi leni del razrednega delu, vsaj k mehaničnemu. Morda pa botruje zahtevi tudi zgrešena ambicija pedagoga, da bi imel učence, ki „znajo“. Takšno „znajo“ je fasada, za katero se skrivajo učenci - počoje plošče. Naj bo kakoli že: tak način učenja je zgrešen, ker si pri učenju na pamet otrok ne bogati besednega zaklada, ne razmišlja o vsebini, temveč le o zaporedju besed, odklanja snov s pomočjo vizualne predstave ne da bi znanje z razmišljanjem osvojil. Zakaj se otroci v višjih razredih osnovne šole in gimnazije ne znajo učiti? Odgovor je omejenem učenju na pamet, ki je marsikje prešlo že v navado. Dijak, ki je vaje le mučnega in neučinkovitega „dudlanja“, zapu- ob večji količini učne snovi v obup, apatijo in nezaupanje vase.

Veliko več bi dosegli pri otrocih, pa tudi delo bi jim olajšali, bi jih že v nižjih razredih naučili misliti, se izražati in kar je učenje najvažnejše: razumeti oziroma „videti“ snov. Učno snov morajo znati razdeliti na bistveno (ogrodje snovi), na dodatno oziroma nebstveno. Edino tako bo otrok snov zavestno osvojil, se sčasoma naučil pri delu in učenju logično misliti. Znanje njegova last, otrok bo zaupal vase. Kako učno snov približati uč-

cem tega ni mogoče ukazovati. Vsak pedagog sam mora izbrati način, ki bo njemu in razredu najbolj ustrejal. Gotovo pa je med uspešnimi: zbujanje in negovanje tako drugega otroškega „zakaj“?

Tea Domit

Vloga Glasbene mladine nekaterim še vedno nejasna?

V statutu, sprejetem na II. kongresu Glasbene mladine Jugoslavije (letošnjega aprila v Baškem polju), je vloga te organizacije jasno določena. Takole je zapisano: — Glasbena mladina Jugoslavije je skupnost prostovoljno združenih samostojnih in samoupravnih glasbenih mladim republik in pokrajin. Te s svojo aktivnostjo vplivajo na oblikovanje mladih osebnosti z namenom, da postaneta glasba in umetnost njihova vsakodnevna potreba.

Kakšna je vloga Glasbene mladine Slovenije — kako se zrcali njena dejavnost v našem kulturnem vsakdanu? — smo vprašali tajnika Glasbene mladine Slovenije Janeza Hoeflerja in organizacijskega tajnika Milana Stibilja.

Na kongresu v Baškem polju je bila ponovno poudarjena odločitev, da je to popolnoma samostojna organizacija, ki mora samostojnost ohraniti, obvarovati. Ne sme torej dopustiti, da bi jo glasbene in kulturne institucije spravila v podrejen položaj.

Ali je ta samostojnost tudi v praksi priznana?

— Nikakor. Naše glasbene ustanove pojmujejo vlogo Glasbene mladine precej drugače: menijo namreč, da je temeljna naloga te organizacije skrbeti za prodajo vstopnic.

Spomnimo naj na eno od načel, zapisanih v statutu: — Glasbena mladina naj spodbuja ne-nehno skrb za animacijo za glasbo in kulturne potrebe mladim v vseh družbenih okoljih, po republikah in pokrajinah. Ustvarjanje kulturnega ozračja in zadovoljivejšega splošnega vzdušja v korist naših narodnih umetniških vrednot je njen končni cilj. Ustanove, s katerimi imate opravka, prav gotovo ta načela spoštujejo.

— Seveda, toda samo toliko časa, dokler jim delamo usluge. Našo pomoč pri tem (polnjenje dvoran) seveda sprejmejo, niso pa pripravljene dati neklih ustreznih pogojev, npr.: vstopnic za neekonomsko ceno, sodelovati pri akcijah zunaj Ljubljane itn. Izogibajo se enotnega načrtnega kulturnega programa, kakršnega načrtuje slovenska Kulturna akcija. Uresničitev tega pa bi pomenila bistvene premike v mišljenju in sodelovanju vodstev teh institucij — v njihovem odnosu do občinstva.

Obisk ameriških dijakov

Pred državnim praznikom 29. novembra so prispeli v Ljubljano ameriški dijaki iz Lugana in obiskali dom tehniških šol v Ljubljani. Gojenci tega zavoda so jim pripravili nadse prijeten, prijateljski sprejem. Velika dvorana je bila za to priložnost primerno okrašena: z ustreznim napisom in državno zastavo gostov. Večer je minil v družabnih igrah in ob plesni glasbi domskega jazz-orkestra. Tridesetčlansko skupino gostov je v imenu domske mladine pozdravil Egon Peric, mladi (posebno tisti naši dijaki, ki znajo angleško) pa so se hitro sprijateljili. Vsekakor: prijetno srečanje.

V. D.

— Ugotovili smo, da so bili ti koncerti slabo komentirani, da ne ustrezajo ravni mladine, ki jo vzgajajo sposobni pedagogi, ki poslušajo kakovostno pripravljene RTV oddaje itn. Dijaki so nam poslali nekaj zapisov o teh koncertih. (Zapis o neuspelem koncertu, ki ga je poslal dijak novomeške gimnazije, pravi: — Pripravili smo se na napovedani koncert Čajkovskega — v zadnjem trenutku so zamenjali program in vse priprave so šle v nič.) Motilo jih je slabo komentiranje, ki je izzvalo nedisciplinno poslušalcev in nekakovostna izvedba.

Glasbena mladina pripravlja nastope umetnikov po šolah. Kako je z izvajalci?

— Sodelovanje umetnikov z Glasbeno mladino ni plačano. Organizacija jim nudi le odškodnino za izgubljeni čas; zato lahko organiziramo le izredno poceni koncerte. Kljub temu pa umetniki radi sodelujejo, radi sprejmejo vabila za nastope. Menijo, da je njihova dolžnost nastopiti za mladino, take nastope si štejejo v čast.

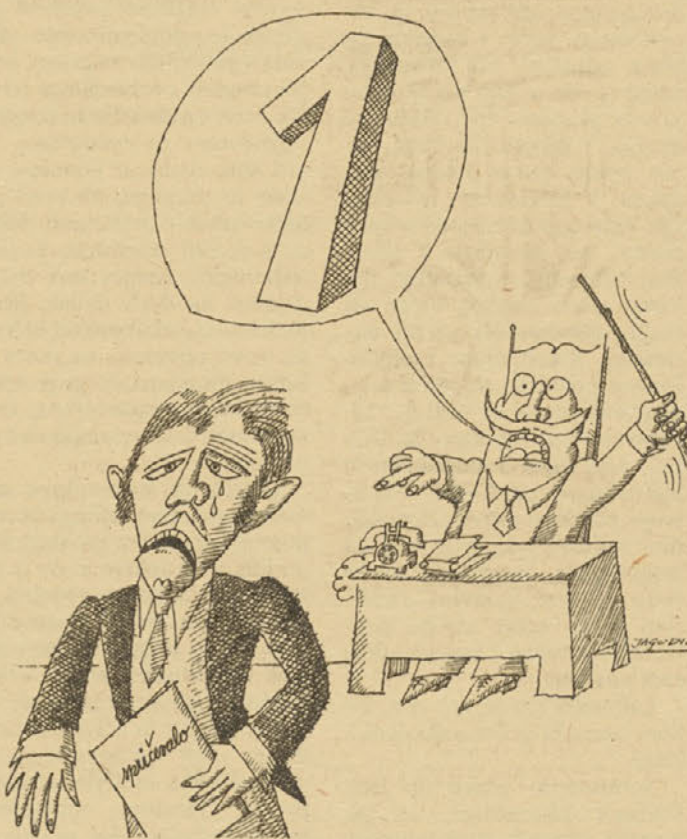
Če bi „neuradno“ opredelili vlogo te organizacije — kakšno korist naj bi imela od nje mladina?

— Glavna naloga je: vzgajati mlade v kulturno osveščene ljudi. Ni pomembno, ali bodo ti mladi ljudje kasneje zbirali plošče ali obiskovali koncerte. Pomembno je, da bodo znali zavestno poslušati glasbo, da si bodo ustvarili odnos do glasbene kulture, do vseh kulturnih dejavnosti. Vzgojiti samostojnega, kritičnega aktivnega učivalca kulturnih dobin, sodelavca, ne pa pasivnega, na „konzum“ navajenega človeka. Prav zato bi moral biti denar za kulturo porazdeljen čimbolj na široko, ne pa „centriran“ v mestnih središčih.

Očitno pa je, da ti pogledi v naši javnosti še niso našli odziva, prav gotovo pa ga bodo v prihodnosti. Glasbena mladina želi pridobiti za sodelovanje čim več mladim, ki bodo sprejeli v imenu svoje generacije. Denarne težave, pomanjkanje strokovnih sodelavcev in ukvarjanje z nepotrebnimi problemi — dokazovanje tega, kar bi moralo biti že samo po sebi umevno — pa jemlje organizatorjem veliko časa in moči. Oboje pa bi zelo potrebovali za izpeljavo niza drobnih kulturnih akcij, ki bi lahko, uspešno vtkane v mozaik vzgoje, precej pripomogle k izobrazbi mladine in odraslih.

Marjana Kunej

KISLE RESNICE

Učitelj Gustelj je dobil cvek, a naj ne obupa

Vsega je kriv Gustelj sam. Tudi on je kot vsi drugi padel pod mikroskop. Ste mislili, da je mimo, pa ni. Povrnilo se je v vsej svoji zagnanosti. Ocenjevanje učiteljev.

Direktor zavoda, po domače ravnatelj, je razgrnil predse nekaj plahit papirja, znameniti formular, in vzdihnil. Upravičeno. Kaj naj počne, za boga svetega, kaj naj počne? Ali naj skače zdaj za Micko, zdaj za Francko, zdaj za Poldko, in opreza, s katero nogo stopijo v razred in če stegnejo usteca v kalodontski nasmeh? Ali pa v strokovno televizijskega: cheese (če izgovorite to besedo res po angleško, se pravilno televizijsko smehljate). Pet let ni dovolj za oprezanje, če hoče imeti v mezinco svoj kolektiv. Menda ima tudi še kaj drugega dela. Ko bi bil vedel, kaj ga čaka, bi se zanesljivo zrotiral in se prijavil na razpis za mesto kurjača. Lepo bi sedel v spodnjih prostorih, živ krst bi ga ne motil in bi kuril peči in vsi bi ga imeli radi. „O, kako je prijetno toplo, odkar ti kuriš,“ bi ga vsako jutro pohvalila tov. Tinčka. „prej me je pa vedno zeblo.“ Blagor Franceljnu, ki premetava črno sonce. On bo moral premetavati vse kaj drugega.

Gusteljna je prvega zagnal na vago. Kot bruto je bil še kar. Ampak neto! Izkazalo se je, da ima vso težo v embalaži. Če čisto natančno premisli, Gusteljna še ne pozna dolgo. To pa ve, da ima pomanjkljive priprave. Če pomisli samo na Tinčko, ki ima v zvezku vse lepo napisano in porisano, podčrtano, na platnicah pa moto o učiteljskem poklicu! Gustelj, tu si že pogorel. Pa s tvojimi novimi metodami, fant, je tudi klavna. Razlagaš prosti pad in po toliko letih prakse bi ti kroglica že lahko padla navzgor. Ampak ti ne spreminjaš metode in to je slabo. Izvenšolske dejavnosti ti ne tečejo gladko. Dobro, organiziral si začetni tečaj, ampak zakaj nisi še nadaljevalnega? Gustelj, ni vredno, da ti še sprašujem vest. Letos boš dobil cvek. Saj to ni tako tragično. Napredoval boš z nezadostno. To terminologijo vendar poznaš. Drugo leto bo spet vse drugače.

Kljun je otresala BERTA GOLOB

ANALIZA SISTEMA ŠOLSkih SPORtNIH TEKMovanJ

Zmaga naj bo dokaz zmožnosti in vrednot

Namen in naloga šolske telesne vzgoje je nuditi učencem možnost izpopolnjevanja njihovih sposobnosti, prek katerih so jim dane možnosti za uveljavitev. To pa je mogoče doseči le, če so sredstva telesne vzgoje podrejena oblikovanju svobodne osebnosti. Zato mora biti telesna vzgoja kot sredstvo za doseg namena čimbolj vsestranska in zlasti življenjsko doživljiva. Pri tem imajo tekmovanja izredno pomembno vlogo.

V čem vidimo pomembnost tekmovanja

Človeka kot družbeno osebnost že samo življenje obvezuje, da spoštuje norme, ki uravnava njegove odnose med njim in družbo. Te odnose pa si lahko ustvari le prek moralnih vrednot. Osnovna naloga naše današnje družbe oziroma naše morale je, da omogoči posamezniku kar najbolj razviti svoje zmogljivosti. In kje, če ne ravno pri športu — tekmi je na zdrav in human način to najlaže doseči? Paziti pa moramo, da pri tekmovanjih ne bo smoter izključno zmaga. Zmaga naj bo dokaz učenčevih zmožnosti in vrednot. Podcenjevanje in omalovaževanje, ki so žal pri naših športnikih še močno zakoreninjena, pa samo dokazujejo naše nerazumevanje in nespoštovanje humanega dejavnika.

Ti osnovni smotri so narekovali sestavljalcem programa izpopolnjevanje sistema tekmovanja. Kljub prizadevanjem za izboljšanje programa pa so razne športne in družbene organizacije ter posamezni učitelji telesne vzgoje imeli pripombe na tekmovalni sistem. Ker smo hoteli preveriti ustreznost pripomb ter ugotoviti mesto in vlogo, ki jo ima šolska telesna vzgoja, je republiški center šolskih športnih društev pri zavodu za šolstvo SR Slovenije napravil anketo v obliki reprezentančnega vzorca med neposrednimi udeleženci tekmovanja, to je med učenci in šoli.

Anketo je v obliki reprezentančnega vzorca pripravil RC ŠSD, tehnično in strojno obdelavo pa zavod za šolstvo SR Slovenije oziroma njegov programer prof. Branko Roblek.

Z anketo smo hoteli zvedeti, kakšnih tekmovanj si učenci želijo, kakšen odnos imajo pedagogi do redne in izvenšolske telesnovzgojne dejavnosti in

tekmovanj primerno. Vendar pa so pedagogi z 90 % potrdili primernost in potrebo tekmovanja. Očitno različna mnenja, katerih so največkrat krivi nekomunikativni medsebojni odnosi na šoli.

Kako je bil sestavljen vprašalnik

Želeli smo odgovore predvsem na naslednja vprašanja:

- v katerih športnih panogah tekmujejo učenci na šoli,
- v katerih panogah želijo tekmovati,
- kdo in kako naj organizira tekmovanja,
- kako se vrednotijo tekmovanja in dejavnost šolskih športnih društev,
- ali je aktivnost šolskih športnih društev (izvenšolska oblika telesnovzgojne dejavnosti) dopolnjevanje in nadgradnja rednih oblik šolske telesne vzgoje.

Analiza rezultatov

Rezultati analize so pokazali, da učenci in zlasti pedagogi (učitelji telesne vzgoje v večini primerov niso sodelovali pri anketiranih) pozitivno vrednotijo izvenšolsko telesno vzgojo in s tem tudi tekmovanja, ki so eno izmed njenih najpomembnejših oblik dejavnosti.

Strinjali so se tudi z dosežanim sistemom tekmovanja, ki po njihovem mnenju zagotavlja izvajanje nalog in smotrov šolske telesne vzgoje. Presenetljiva je tudi ugotovitev, da so bila mnenja učencev in pedagogov skoraj enotna. Različne odgovore smo ugotovili le pri vprašanih, ali je smotrno organizirati tekmovanja do republiškega finala vsako leto in ali se tekmovanja pozitivno vrednotijo. Pri prvem vprašanju so bili pozitivni odgovori v razmerju 77 % proti 50 % za učence. Pedagogi, posebno v osnovni šoli, so menili, da republiška finalna tekmovanja niso najpomembnejša in so se bolj opredelili le za šolska tekmovanja. V nasprotju s tem pa so učenci menili, da so prav republiška tekmovanja najmočnejši spodbudnik za načrtnejšo in množično dejavnost. Pri drugem vprašanju pa lahko pri učencih zasledimo skepsko o odnosu pedagogov do dejavnosti šolskih športnih društev, saj so z 52 % trdili, da pedagogi ne vrednotijo

tekmovanja primerno. Vendar pa so pedagogi z 90 % potrdili primernost in potrebo tekmovanja. Očitno različna mnenja, katerih so največkrat krivi nekomunikativni medsebojni odnosi na šoli.

Kot zanimivost naj omenimo, da so pedagoški vodje šol mnogo bolj kot ostali pedagogi poznali vrednost in pomen šolske in izvenšolske telesne vzgoje, kar nam dokazuje, da dobiva šolska telesna vzgoja pravo mesto in pomen v naši sodobni šoli.

Pri opredeljevanju za tekmovanja v posameznih panogah so se anketiranci za orientacijski pohod in streljanje odločili manj — 40 % za osnovne šole, oziroma 46 % za srednje šole, a bi bilo koristno uvesti obe športni panogi glede na širše družbene interese. Zavedati se namreč moramo, da so prav ka-

kovostna tekmovanja največkrat povzročila množičen odziv pri naši mladini (ob svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu so v Ljubljani razprodali vse namizno-teniske rekvizite) in bi bilo zato primerno ti dve panogi tudi zavestno propagirati.

Namizni tenis bi na željo učencev morali upoštevati tudi pri razpisu republiških tekmovanja, a ker ta panoga ni upoštevana v učnem načrtu, je ne kaže uvajati, čeprav ima pomembno vlogo na šoli pri množičnem udejstvovanju.

UGOTOVITVE

Na osnovi navedenega in konkretnih odgovorov lahko sklenemo:

— Tekmovanja organiziramo do republiškega finala, toda poudarek oziroma pogoj za nadaljnjo uvrstitev mora biti (Nadaljevanje na 4. strani)

HOSPITACIJA ZA UČITELJE ZAČETNIKE V RADLJAH OB DRAVI

TEŽKO JE ORATI LEDINO

Vsak začetek je težak, pa naj gre za fizično ali umsko delo. To občutim tudi jaz, čeprav sem že nekaj let poučevala na razredni stopnji in opravila strokovni izpit. Izredno sem študirala zgodovino in zemljepis, vendar nisem imela priložnosti, da bi kdaj videla vzoren nastop iz teh predmetov.

Letos poučujem prvo leto zgodovino. Odkrito povem: težko je orati ledino. Nimam izkušenj in marsikdaj naletim na težave. Večkrat vprašam za nasvet tovariša ravnatelja, ki mi rad pomaga. Vaja dela mojstra, se tolažim. Zazelela sem si videti nastop učitelja z bogatimi izkušnjami.

Želja se mi je izpolnila. Učitelji — začetniki koroške regije smo imeli pred nedavnim hospitacijo na osnovni šoli v Radljah ob Dravi. Vzorni nastop je imela tovarišica Jelka Pogorelničkova. V 6. razredu osnovne šole je obravnavala metodično enoto Rimljani na naših tleh. Hospitacije se je udeležil tudi pedagoški svetovalec. Videli smo uspešen nastop in zelo aktivne učence. Za domačo nalogo so po skupinah obdelali temo Ostanke Rimljanov na naših tleh: mesta in ceste, rastline, zgradbe in spominki, pisava in številke.

Ob koncu učne ure so učenci poročali o svojem delu in poka-

zali slikovno gradivo, ki so ga zbrali. Učitelji začetniki smo v resnici veliko pridobili.

Po hospitaciji smo imeli razgovor. Učiteljica in pedagoški svetovalec sta nam marsikaj povedala iz svojih izkušenj. Ogdali smo si tudi učila, ki jih ima tovarišica na steni za ponazoritev; za to, da učenci bolje pomnijo predelano snov.

Postalo nam je jasno, da bi se morali prosvetni delavci večkrat zbrati. Na sestankih oziroma aktivih bi izmenjali izkušnje, reševali probleme, razpravljali o novih učnih načrtih, sodobni strokovni in pedagoški literaturi itd. To pa je med delovnim časom nemogoče, ker bi preveč trpel pouk. Morda bi porabili za take študijske razprave kdaj prosto soboto. Mislim, da bi to koristilo vsem učiteljem, posebno začetnikom.

Zdi se, da smo prav prosvetni delavci pre malo povezani med seboj, čeprav opravljamo družbeno pomembno delo. Opravka imamo z mlado generacijo, ki zahteva glede na nagli gospodarski in tehnični napredek od nas vedno več. Ni dovolj, da se poznamo med seboj le učitelji centralnih in podružničnih šol; sodelovati in pomagati bi si morali tudi učitelji v širši okolici.

MARIJA RATEJ
Osnovna šola „Neznanih talcev“, Dravograd

PO NEVIHTI — olje (IVAN MALAVAŠIČ)

Učimo se v jezikovnem laboratoriju

Ne da bi spraševal dijake, profesor ve, kaj znajo in česa ne znajo

»READ AND WRITE«

UČBENIK ANGLEŠČINE ZA OSEM IN DEVETLETNE OTROKE

V novembru je oddelek za pouk tujih jezikov pri Pionirskem domu izdal v samozaložbi angleški učbenik *Read and Write*. Kot je avtorica Irena Jurak navedla na zadnji strani učbenika, je le-ta namenjen osem in devetletnim otrokom, ki so se vsaj leto ali dve učili angleščine. Postopoma jih vpeljuje v pisanje in branje snovi, ki jo ustno že obvladajo.

Učbenik *Read and Write* vsebuje tako le snov za branje in pisanje za eno šolsko leto, medtem ko širimo učenčovo ustno znanje dalje z učenjem dialogov in otroških rim ter ga utrjujemo z različnimi jezikovnimi igrami.

Branje in pisanje na nižji stopnji pomenita za učence nov začetek oziroma odkrivanje novih možnosti in sposobnosti jezikovnega izražanja. S temi oblikami dela ne moremo začeti pred osmim letom, če se hočemo izogniti velikim težavam, ki so prav pri angleškem jeziku povezane s prepoznavanjem pisanih stavkov in besed. Zato ne bo odveč, če poudarim, da na učbenik *Read and Write* lahko preidemo šele takrat, ko so strukture in vokabular, ki jih le-ta obsega, intonacijsko in strukturalno dobro utrjeni. Prerado se namreč dogaja, da otrok pri branju pozabi na pravilen izgovor in intonacijo, ker se preveč osredotoči na odkrivanje posameznih besed v stavku.

Več let smo pri pouku na tej stopnji uporabljali angleška učbenika E. V. Gatenby: *Absorbing English in Mary Baker: Learn and Act*. V obeh učbenikih smo našli marsikaj, kar je nas, pedagoge, in učence pritegnilo. Vendar rezultat dela po teh učbenikih ni bil zadovoljiv, ker nista zajela tistih struktur in vokabularja, ki se jih je učenec naučil na oralni stopnji učenja.

Učbenik *Absorbing English* najprej uvaja posamezne črke in besede in šele potem stavke. Obsega sicer veliko število struktur, nima pa primerne sistema vaj za utrjevanje le-teh. Prijeten način za poživitev pouka so jezikovne igre v obliki vprašanj in odgovorov (*question chains*).

Učbenik *Learn and Act* nima primerne slovnice gradacije. V prvi polovici knjige se ne more osvoboditi oblike *This is ...* v vseh variantah. Prav to je ovira otrokovemu jezikovnemu napredku, saj oblika *This is ...* ni ena od osnovnih in bistvenih struktur v današnjem pojmovanju jezika kot sredstva komunikacije. V učbeniku ni vaj, zato lahko učenec le pasivno prepisuje, če učitelj sam ne izdelava sistema vaj za samostojno domače delo.

Dobri strani obeh učbenikov pa sta oblika in likovna oprema, ki sta primerni za otroke te starosti. Učbenik *Learn and Act* je otrokom posebno blizu zato, ker lahko vanj rišejo in barvajo in s tem vnašajo v učbenik del svoje individualnosti.

Pri načrtovanju vsebine in oblike novega učbenika se je avtorica želela izogniti pomanjkljivostim omenjenih učbenikov, obenem pa izkoristiti dobre strani le-teh. Koncept učbenika tako ni bil le teoretično postavljen, temveč osnovan na večletnem analitičnem preverjanju vsebine in oblike, ki bi bili najbolj primerni za pouk na tej stopnji.

Osnovni načeli pri sestavljanju sta bili:

1. Branje in pisanje sledita ustnemu učenju.

2. Primernost starostni stopnji učencev (osem do devetletnim otrokom) tako po vsebini in izboru strukturalnih oblik in besedišč, načinu posredovanja, obliki in obsegu lekcij, načinu vaj in likovni opremi.

V izboru struktur se učbenik omejuje na tiste strukture, ki omogočajo otroku enostavno komuniciranje: kdo je, kaj ima, kaj bi rad imel, kaj vidi v svoji neposredni okolici. Pri obravnavanju teh struktur ne posega v globino, vendar od vsega začetka načrtno in nazorno opozarja na nove oblike, ki naj jih učenci aktivno obvladajo.

Snov je razporejena na 22 lekcij. Vsebinsko zajema otrokove igrice, obleko, šolske potrebščine, domače živali, števila in barve. Načinu posredovanja so vprašanja in odgovori, opis slik, dialogi, rime. Vsaka lekcija ima le eno strukturo oziroma stavčni vzorec, pri vajah pa nudi dovolj možnosti in načinov za utrjevanje le-te. Načinu vaj so: prepisovanje lekcij, vprašanja in odgovori, tvorba stavkov po danem vzorcu, vstavljanje besed in črk, risanje in barvanje.

Učbenik je likovno opremil Dušan Klun in pri tem pokazal veliko poslušala za risbo, ki jo otrok te starosti sprejme za svojo. Učenci v Pionirskem domu so učbenik z navdušenjem sprejeli, pedagogi pa pričakujemo rezultate dela, ki se bodo pokazali ob koncu šolskega leta.

MARJANA KORDAŠ

(Nadaljevanje s 3. strani)

izvedba medrazrednih in občinskih tekmovanj (za šole II. stopnje področnih). Republiški finale naj bi bil le organski sklep oziroma praznik mladine ob koncu celotnega tekmovalnega sistema.

Tekmovanja, ki potekajo v šolah po interesu učencev, naj bodo organizirana do republiškega finala v naslednjih športnih panogah.

a) osnovne šole atletika, gimnastika, smučanje, košarka, rokomet, orientacijski pohod;

b) šole druge stopnje - atletika, smučanje, gimnastika, košarka, rokomet, odbojka, orientacijski pohod s streljanjem.

Kot pomemben, a ne zad-

nji sklep naj še omenimo, da premalo vključujemo pri organizaciji tekmovanj v vrste organizatorjev same učence in da je prav zato, ker je večina bremen na učiteljih telesnih vzgoje, množičnih tekmovanj ponekod še premalo. Učenci sami so namreč potrdili, da lahko sami vadijo medrazredne tekme. To pa upravičuje tudi pomen in vlogo, ki jo morajo imeti ŠSD tako pri oblikovanju zdravega in sposobnega mladega človeka oziroma njegovih sposobnosti kot tudi pri navajanju in spoznavanju našega samoupravnega družbenega sistema.

MARTIN ROZMAN

republiški svetovalec

za šolsko vzgojo

Jezikovni laboratorij je učilnica z elektronsko opremo, ki je posebej prirejena za jezikovni pouk. Izraz „laboratorij“ zbuja asociacije za laboratoriji za naravoslovne vede, s katerimi pa nima tehnično nič skupnega, razen to, da se tam nekaj uči: v prvem primeru npr. fizika ali kemija, v drugem pa jezik. Način pouka pa je povsem drugačen. V jezikovnem laboratoriju sedi vsak učenec na svojem mestu, po možnosti s stranskimi stenami in sprednjo stekleno steno čim bolj ločen od svojih sosedov. Na ušesih ima slušalke, kombinirane z mikrofonom pod usti, in pred sabo magnetofon, ali pa tudi ne, odvisno od vrste laboratorija. Učitelj, prav tako s slušalkami in mikrofonom pred sabo, sedi za svojo posebno mizo, „komandnim pultom“, ki ima vsaj en magnetofon, če ne več, in celo vrsto gumbov, modulov, s katerimi je na razne načine elektronsko povezan z vsakim učenecem posebej.

Laboratorijev je več vrst. Tu bom omenila le dve najbolj običajni.

Sorazmerno cenen tip jezikovnega laboratorija, in po mnenju mnogih strokovnjakov najprimernejši tip za osnovne pa tudi srednje šole, je tako imenovani avdio-aktivni laboratorij (listen-speak laboratory). Vsak učenec sedi v svoji kabini. Na glavi ima slušalko z mikrofonom. Poslušava program, ki mu ga posreduje magnetofon z učiteljevega komandnega pulta in odgovarja oziroma reagira nanj v posebej za to namenjenih časovnih presledkih na traku. Takoj za odmorom sliši učenec pravilni odgovor oziroma reakcijo s traku (3-fazni drill). Nekateri trakovi imajo za pravilnim učiteljevim odgovorom še en presledek za učenca, da pravilni odgovor, ki ga je pravkar slišal, ponovi (4-fazni drill).

Učenec ima občutek, da je program namenjen njemu oseben in da zahteva, da nanj individualno reagira. Na vsakega učenca, ki dela v laboratoriju prvič, napravita največji vtis neposrednost in intimnost glasu, ki ga sliši prek slušalk. Ko odgovarja, sliši samega sebe prek mikrofona skozi slušalke, tako kot ga sicer slišijo le drugi. Mikrofon pa posreduje njegov glas tudi učitelju. Seveda pa učitelj za komandnim pultom lahko poslušala le vsakega učenca posebej, ne vseh hkrati, a to tako, da prizadeti ne ve, da učitelj prisluškuje njegovim odgovorom. Če je z njegovimi odgovori zadovoljen, se vključi takoj k naslednjemu učenca, da ga kontrolira, in tako naprej. Če se mu zdi potrebno, učenca prekine, popravi, se z njim pogovori, ne da bi mu bilo treba pri tem vstati ali motiti druge učence, ki naprej vadijo po svojem programu. Učenci ne slišijo svojih sošolcev in se ne navzamejo njihovih napak. Pri tovrstnem laboratoriju učenec nima opravka z magnetofonom in trakovi, temveč samo s slušalkami, z mikrofonom ter z gumbom, s katerim lahko uravnava jakost glasu s komandnega pulta. Zato je ta tip zelo preprost za učence in je pri njem manj možnosti okvar.

Avdio-aktivni-komparativni laboratorij

Bolj zamotan in mnogo dražji je drugi tip laboratorija, tako imenovani avdio-aktivni-komparativni tip (listen speak-record laboratory), kjer ima vsak učenec poleg prej omenjene opreme še svoj magnetofon. V tem laboratoriju so možne različnejše oblike dela; učenec dela v njem lahko mnogo bolj samostojno. Ogledimo si najbolj običajni učni postopek v takem laboratoriju: učenci slišijo program s centralnega magnetofona, nanj odgovarjajo in pri tem program in sebe na svoj magnetofon presnamejo, oziroma snamejo. Potem ko je pro-

gram končan, zavrtijo svoj trak nazaj na začetek, in sedaj vsak zase, neodvisno od centralnega magnetofona, program skupaj s svojimi odgovori ponovno poslušajo in primerjajo svoje odgovore s pravilnimi odgovori, ki so jih presneli s centralnega traku. Če posamezen učenec s svojim odgovorom ni zadovoljen, zavrti trak nazaj, se ponovno poslušala in primerja. Ta postopek lahko ponovi tolikokrat, dokler ni s svojim odgovorom povsem zadovoljen. Njegov trak snema namreč na dveh sledeh. Svojo sled lahko poljubnokrat briše in na novo posname, ne more pa brisati programa, ki ga je snel s centralnega magnetofona. Učenec torej dela v tempu, ki mu ustreza.

Učitelj za komandnim pultom pa medtem vsakega učenca posebej kontrolira (prisluškuje), če želi, tudi reduje in če je potrebno, se z vsakim posebej pogovarja, mu razloži njegove napake, ali ga pohvali - ima z vsakim individualen pouk. Velika prednost laboratorija je, da vsi učenci hkrati in ves čas aktivno delajo. Tak način učenja pa predpostavlja zrelejšee učence s precej razvitim občutkom samokritičnosti. Saj učitelj ne more vsakega učenca posebej ves čas aktivno preverjati. Vse primerjanje in ponavljanje pa učencu nič ne pomaga, če ne sliši, če se ne zave svojih napak. V tem primeru mu ponavljanje samo škodi, saj ga utrjuje v njegovih napakah. Zato mora biti vsaka ura v laboratoriju temeljito pripravljena v navadni učilnici: učenci v laboratoriju ne smejo slišati ničesar povsem novega. V laboratoriju se učna snov le vadi in utrjuje, nikdar

delo vodil in nadzoroval. Učencu, ki je v zaostanku s snovjo, pripomore, da zamujanje nadoknadi, počasnejšim pa s podaljšanim individualnim delom v laboratoriju svoje znanje izboljšajo in izenačijo z znanjem boljših učencev. Dobrim učencem, ki jih ta predmet posebej veseli, omogoča, da delajo po programih, ki so zunaj predpisane šolski snovi. - Učenec, ki dela v laboratoriju, se navadi poslušati različne glasove in ne istoveti tujega jezika s svojim učiteljem. Sčasoma se mu močno dvigne njegova sposobnost razumevanja. Navadi se razumeti ljudi tudi, kadar govorijo v naravnem tempu.

Pomembnost trakov

Najmodernejše urejen laboratorij pa vam nič ne pomaga, če nimate primernih programov, trakov za to. Preden si nabavite laboratorij, morate vedeti, kaj boste v njem počeli. Trakov za pouk tujih jezikov, zlasti angleškega, je vedno več na svetovnem trgu, in to za najrazličnejše stopnje znanja in vrste šol. Problem pri nas pa je trakov dobiti iz inozemstva. V Ljubljani sprejema naročila zanje samo ena knjigarna in še tam je treba čakati leto ali več, preden trak dobite (če ga sploh dobite). Traku še vedno ne štejemo kot del učne knjige; knjigarna mora trakov naročiti po drugem postopku kot knjige. Vse kaže, da bodo tudi naši učbeniki tujih jezikov izhajali skupaj s trakovi, kar bi bilo treba samo pozdraviti. Seveda pa domača proizvodnja ne bo mogla kriti vseh tako raznolikih potreb na tem področju in tudi

pravilne izgovorjave, poudarka in intonacije. Saj se trak nikdar ne „utrudi“ in učenci lahko slišijo isti stavek nešteto krat izgovorjen na natanko isti način ter lahko slišijo sebe, kako oni ta stavek izgovarjajo. Seveda pa je treba učencem, preden jih pustimo v laboratorij, temeljito izbistriti ušesa, da znajo poslušati, posnemati in predvsem oceniti, ali pravilno izgovarjajo.

Pri nakupu laboratorija, ki je draga investicija, mora biti človek zelo previden. Še tako bleščeč prospekt ali hvalisanje prodajalcev vam le malo ali nič ne pove. Vse, kar je na trgu, se zdalec ni solidno. Najbolj varna pot je, da si tip laboratorija, ki ga želite kupiti, prej nekje ogledate že postavljenega in se pri učiteljih, ki ga že nekaj časa uporabljajo, pozanimате in prepričate, kako deluje. Dober laboratorij mora verno reproducirati ton; biti mora trpežen in ne preveč kompliciran. Učenci imajo več koristi od enega samega dobrega magnetofona, ob katerem dela učitelj z učenci v zboru, kot pa od takega laboratorija, kjer so okvare na dnevnem redu. Po preplahu v Ameriki, ki ga je sprožil ruski Sputnik, so Amerikanci dajali zelo veliko denarja za šolstvo, da bi dvignili splošno raven znanja. Ker jim je primanjkovalo usposobljenih učiteljev za pouk tujih jezikov, so na hitro opremjali šole z jezikovnimi laboratoriji. Ta akcija se je izkazala kot neuspešna, ker laboratorij ne more nadomestiti učitelja. Še tako sodoben laboratorij brez dobrega učitelja ne opravi nič. Laboratorij ni nikak nürnberski lijak, s katerim bi se delo „tujejezično izgovorno

Zbrano delo v laboratoriju s pomočjo sistema responderjev

pa ne na novo jemlje. Prav tako mora vsaki učni uri v laboratoriju (ki pa seveda ne traja 45 minut) slediti ura preverjanja in samostojne aktivne uporabe tega, kar so se učenci v laboratoriju naučili. Pouk v laboratoriju ni čudežno sredstvo, s čigar pomočjo se učenci brez večjega truda naučijo tujega jezika. Je le ena, sicer zelo pomembna faza v učnem procesu.

V laboratoriju tega tipa so možne še najrazličnejše kombinacije. Tako lahko npr. učitelj govori vsem učencem hkrati, ko daje zadnja navodila, preden jim posreduje centralni program. Ta način uporablja tudi takrat, kadar mu gre za izgovorne in slušne odenke pri fonetiki, ker ga učenci povsem drugače in natančne slišijo prek slušalk, kot če bi govoril v razredu. V takem laboratoriju lahko dela skupinsko - vsak član skupine ne sliši samo učiteljevega glasu, temveč tudi vse ostale člane skupine. Šola si lahko ustvari „knjižnico“ trakov in jih učencem izposoja. V tem primeru si lahko vsak učenec individualno izbere program, po katerem bo delal. Ta način dela je zlasti primeren za tiste ure v laboratoriju, ki niso pod nadzorstvom učitelja, ki bi

ne bi bilo smotno, če bi stremela za tem.

Tako izhajajo učbeniki s trakovi, ki vsebujejo besedilo lekcij in obdelujejo slovniske strukture v tako imenovanih drillih v zaporedju, ki je lingvistično, metodsko, didaktično in psihološko strogo premišljeno. Namen teh vaj je avtomatizirati slovniske strukture v zavesti učencev. Jezikovni laboratorij je idealen za privzajanje

in slovnisko umetnost naučiti v šestih urah“. V rokah dobrega učitelja, ob dobrem programu in pri zadostnem številu ur pa je eden izmed pomembnih pomočkov, da se naučiš življenjskega jezika. Sedanji tesni stiki narodov na kulturnem in gospodarskem področju terjajo tako znanje, ki ga s starimi učnimi metodami ni bilo mogoče doseči.

TATJANA SREBOT

Zaradi hitre industrializacije naše dežele se je podeželsko prebivalstvo množično selilo v mesta. V novem okolju so se ti ljudje skušali znajti ter se prilagoditi novemu življenju v mestu. Nekaterim je to uspelo bolj, drugim manj. Za mnoge je to prišlo nepričakovano; zbežal jih je hiter utrip življenja in dela, kakor tudi nove pridobitve civilizacije, s katerimi so se srečali nepripravljeno. Mnogi so na to nove razmere reagirali z bojaznijo ter z drugimi nevrotičnimi reakcijami. Njihovi otroci, ki so bili ob prihodu v mesto še majhni, so se novemu okolju hitreje prilagodili. Starši teh otrok so zbežani, negotovi, nevrotični; niso več tako pri-

kladni za vzgajanje svojih otrok, kot so bili v starem okolju. Pogosto je hotela patriarhalna družina svojo avtoriteto vzpostaviti s silo, toda otroci so se domnevedno bolj odtujevali ter iskali vzglede zunaj družinskega okolja.

H. HENTIG

Nekateri starši menijo na primer, da se mora otrok naučiti brati že pred vstopom v 1. razred. Nekateri pa so mnenja, da ni treba otroka prav nič naučiti. Niti prvo niti drugo sta liščič ni pravilno. Če otrok kaže zanimanje, če vprašuje, mu je treba odgovoriti, ne pa ga siliti, da se uči.

M. MATANOVIC - pedagog

Tekmovanja ne smejo postati obveznost

K letošnjim tekmovanjem za bralne značke

Da se tekmovanja za bralne značke v enajstih letih niso utrudila, je predvsem zasluga nekaterih bistvenih komponent akcije: prostovoljnost udeležbe mladih bralcev, dobri organizacijski prijemi, privlačen in kakovosten izbor knjig in ne nazadnje: nenehno nove zamisli mentorjev, s katerimi poživljajo prireditve. Menim, da bodo sestavine tudi ohranile bralne značke, saj v nobenem primeru tekmovanja ne smejo postati obvezna obveznost učenca. To naj bo aktivna oblika izvenšolske dejavnosti, ki pa lahko marsikatero spodbudo poklju slovenskega jezika. Dobro organizirani pogovori o knjigi tekmovanjih za značke v naših solah so na primer vplivali na oblike dela pri pouku slovenskega jezika tako, da tudi obvezno branje ni več nepriljubeno.

Naj za letošnja tekmovanja izložim nekatere misli, s katerimi želim seznaniti vse mentorje in organizatorje.

Ker so tekmovanja za bralne značke pri nas na Slovenskem edina organizirana in množična akcija za zblizanje bralca dobre knjige, bo morala običajno dobiti vso potrebno finančno in materialno pomoč priznanje. Kljub vsemu realizmu, ki so ga v teh desetih letih pokazali mentorji, organizatorji in pisatelji, bomo vsaj nekaj denarja vendarle potrebovali. Prepričan sem, da bosta akcija ob drugih podprli kulturna skupnost in republiška izobraževalna skupnost, predvsem pa organizacijo obiskov pisateljev v oddaljenih krajih in tem, da bodo tudi v slabše razvitih krajih končno dobile šolske knjižnice zadostno število knjig.

Ker so tekmovanja zajela vso mladino, se bomo morali sprijeti s tem, da pisatelji nikakor ne bodo mogli vsako leto

ustreči željam vseh organizatorjev. Ni veliko pisateljev, ki žrtvujejo veliko časa in truda, da obiščejo svoje mlade bralce. Posamezno šolo bo pisatelj lahko obiskal le na dve ali tri leta. Menim, da bodo srečanja z njimi potem samo še bolj pomembna. Razen tega lahko za končne prireditve mladim bralcem pripravimo še marsikaj drugega: obiski rojstnih krajev pisateljev, spominskih muzejev, nastopi mladih literatov, zbiranje rokopisov in slik še živečih avtorjev (ne samo pisateljev), razstave njihovih del, dramatičacije, ilustriranje del itd.

Postopoma bodo morale prevzeti osnovno težo tekmovanj za bralne značke šolske knjižnice, ki bodo v novem učnem načrtu končno dobile svoje pravo mesto na naših solah.

Pri izbiri del za tekmovanja moramo ob kakovosti knjige upoštevati tudi njeno privlačnost in priljubljenost za mlade bralce, da se bodo raje (prostovoljno) odločili za tekmovanje. In pri izboru takih del imamo prav gotovo velike težave, še zlasti, ko gre za bralca, bralko v sedmem in osmem razredu osnovne šole.

Na letošnjem sestanku mentorjev za Prežihovo značko na Koroškem smo se dogovorili za nekatere nove organizacijske oblike. Najbrž bodo zanimive tudi za mentorje drugih bralnih značk. (Sploh menim, da bi se morali bolj obveščati med sabo o idejah in težavah, ki jih prinašajo tekmovanja!)

Prijavitelji za značko bodo odslej napisali obširnejše zapiske le o eni knjigi (ki si jo izberejo sami!), o drugih knjigah bodo izpolnili v obrazec le nekatere podatke. To bo bolj zanimivo za bralca in mentorja!

Obrazec smo že natisnili in je tak:

ZAPIS O PREBRANI KNJIGI

Ime in priimek bralca:

Razred: Naslov knjige:

Napisal jo je:

Založba:

Štev. strani:

Prebral sem jo dne:

Glavne osebe:

Kraj in čas dogajanja:

Moji vtisi o knjigi:

Moja ocena o knjigi (od 1 do 5):

Morebiti se bomo lahko dogovorili z založbo Mladinska knjiga, da bi ta obrazec natisnila za vse tekmovalce.)

Dogovorili smo se še, da bodo mentorji opravljali skušnje kar sproti, ko bi na primer skupina prijavljenih bralcev prebrala že dve ali tri knjige. To bo olajšanje za bralca in mentorja, saj bralcu zaradi dolgega razdobja do dneva skušnje že zbledi prva prebrana knjiga pa pogovor ni več tako poglobljen, mentor pa velikokrat obupuje, če mora opraviti vse pogovore v enem ali dveh dneh.

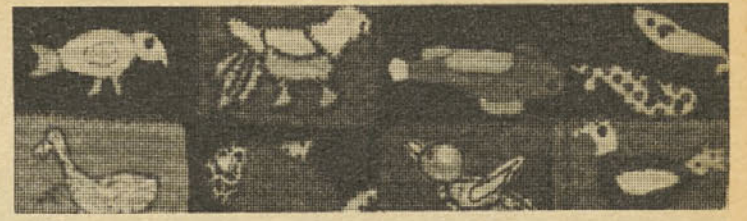
Odslej si bodo naši mladi bralci po eno knjigo lahko izbrali sami (zunaj seznama!),

vendar po posvetu z mentorjem, da bi tako dali še več poudarka prostovoljnosti prijave.

Nekaterim bralnim značkam dajejo veliko podporo organizacije, Društva prijateljev mladine, ki so pravzaprav glavni organizatorji tekmovanj. Skušajmo se povezati z DPM še v krajih, kjer doslej nismo z njimi sodelovali. Menim, da bi morala biti tekmovanja za bralne značke vsako leto v rednem programu JPI.

LEOPOLD SUHODOLČAN

STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?

Tekmovanje za bralno značko

Mladinska knjiga je dne 23. novembra letos organizirala delovni sestanek o tekmovanjih za bralne značke in o zbirki „Moja knjižnica“. Sestanka so se udeležili organizatorji tekmovanj, člani Kluba bralnih značk, predstavniki Mladinske knjige in tiska.

V strokovni razpravi je prišlo do nasprotja med dvema osnovnima možnostima glede razvijanja tekmovanja za bralno značko. Mladinska knjiga si je doslej prizadevala, da je izdala v zbirki „Moja knjižnica“ skoraj vse knjige (doslej je izšlo 100 knjig), ki jih predvidevajo seznanji za šolsko branje in za bralne značke. (Izdali niso tistih, ki so izšle v knjižnici „Sinji galeb“ ali „Kondor“.) Novi načrt obveznega branja pa vključuje 250 naslovov — in potem lahko otroci z učiteljevo pomočjo izberejo tisto, kar želijo. To je pridobitev za vse marljive učitelje, saj lahko svojem razredu kot celoti nudijo dosti več možnosti za branje, organizirajo pa tudi več pogovorov o knjigah. Za komodne je to seveda izguba, ker morajo poznati več knjig.) Večje število naslovov je tudi rešitev za knjižnice — tako šolske kot druge mladinske — ki res ne morejo ob istem času izposoditi npr. 1000 izvodov iste povesti, če imajo samo 20 izvodov.

Kako pa naj založba (ali založbe) sledi temu razširjenemu seznamu? Knjiga je lahko poceni samo tedaj, če izide v visoki nakladi (npr. 10 do 15 tisoč izvodov). V takem primeru jo lahko kupujejo tako posamezniki kot tudi knjižnice v večjem številu. Zaradi tega želi Mladinska knjiga, ki je organizatorica Kluba bralnih značk, da bi v

tekmovanja za vse bralne značke (skupno v Sloveniji jih je 23) vnesli letno vsaj eno ali dve isti knjigi. Sedanjemu razširjenemu seznamu obveznega branja Mladinska knjiga ne bo mogla slediti. Ni znano, ali se bodo za izdajanje teh knjig odločile morda druge založbe. Za vsakogar, ki bo izdajal knjige za obvezno branje, bi bil nujen prioriteten red, ki naj bi ga sestavili zavod za šolstvo in organizatorji tekmovanj za bralno značko; le tako bo mogoče množično in ceneno izdajanje knjig za mladino.

Tudi dejstvo, da je novitetam tako rekoč zaprta pot v množične izdaje, je nekakšno oškodovanje šolskih knjižnic. Cene nizkih naklad so okrog 30 N dinarjev. V letu 1972/73 predvideva Mladinska knjiga izdajo 12 novih knjig iz zbirke Moja knjižnica. (Od stotih doslej izdanih, jih je 19 razprodanih — vendar ponatisi še niso predvideni). Cene teh bodo zmerne.

Na delovnem sestanku so se pomenili tudi o rezultatih ankete bralcev ZLATE KNJIGE: koliko odstotkov bralcev ima šolski uspeh nezadosten, zadosten, dober itd. Pokazalo se je, da odstotki približno ustrezajo ocenam iz slovenščine — da se torej otroci vključujejo v tekmovanje skoraj neodvisno od učnega uspeha.

Razpravljali so še o republiškem bralnem tekmovalnem programu za šolsko leto 1971/72, vendar se zanj niso mogli odločiti. Republiškega bralnega programa ne bo, zato Klub bralnih značk pri Mladinski knjigi v prihodnje ne bo organiziral obiska pisateljev na solah.

N. M.

LANDE RAZBORŠEK

Nišem v jesel

Po zadnjem prispevku so me prijatelji in prijateljice množično stavljali na cesti, v dvigalu, na stopniščih ter me spraševali, kaj je z mojimi pogrebi in norišnicami. Če mi jih je zmanjkalo, so bili zadovoljni, in še druge nenavadnosti so jih zanimalo. Odmev me je razveselil, zato sem jim z velikim veseljem razlagal, da pogreba nisem izpustil, da torej nisem skrenil s svoje dobro začrtane poti, ker je bil ves ljubljanski referendum v centru menda en sam velik pogreb. Žal mi je, da nekateri sploh ne znajo brati med vrsticami. Nam pa običajno največ piše, če že hočete vedeti.

Hibo zadnjega prispevka sem torej popravil, zdaj pa prehajam na novo snov.

Imate radi modne eksperimente? Eksperimente? Se kar, se kar, ti rečemo. Otroci se jih strašno veselijo pri fiziki, kemiji, tehničnem pouku in moralni vzgoji. Le malo delajo z njimi. Saj veš: epruvete, snovi in nesnovi, tekočine, viri, gorilnik, žice ... Navdušeni so nad eksperimenti.

Počasi, počasi! Ne mislim na eksperimente na snoveh, ampak na idejah. Jih imate radi?

Beži, fant, da jih ne boš dobil po buči. Jezijo se nam lasje, če pomislimo na tiste švabske poskuse v taboriščih: kako napraviti taboriško vodo pitno, poskusi z zmrzovanjem, življenje v razredčenem zraku ...

Spet me niste pravi razumeli. Rekel sem vendar: modne eksperimente! Nekaj primerov: Ko jutraj vstanete, si rečete: Danes si bom zavezal pa tole modno kravato. Bom videl, če bodo otroci opazili, da grem z duhom časa. Ali pa: Danes bom dal tale klobuk na glavo in kožuho v plašč si bom oblekel. Bog ve, me bodo opazili na cesti? Pa še rečete: Brado si bom pustil. Bom zapazjen, ali? Pa tudi ve sklenete: Tole novo torbico bom vzela v šolo in jo postavila na prodajni pult pred otročičke. Gotovo jo bodo opazili rekli: Joj, kako lepo torbico imate, tovarišica! Ve boste rekle: Ustite to, danes bomo obravnavali Panonsko nižino. Potem še rečete: Ah, kar tele nove škornje bom obula. Preveč težko sem jih obula, ker imam bolj močne noge, da bi jih sedaj v kostelnu ticala. Potem gledate otroške veke, ki se visoko pomaknejo in izgledajo pod gladkimi čeli in frfru frzurami.

O ja, za take drobne modne eksperimente smo pa zmeraj! Učenec tako pazljivo in takoj opazijo vse novosti na osebnosti in v oblačilih. Potem se pogovarjajo o tem in srečni so, ker jih enoličnost in dolgočasni. Ne pretiravamo pa ne, bog ne daj! Takole drobne nenavadnosti na osebnosti in v rokah, to že. Preveč pa ne hlastamo, ker vemo, da je morda hecna, ko pride in ko gre. Je pa imenitna naloga za ekscentrične ljudi.

Poznate kak izrazit primerek, morda? Molčite? Grizete si nohte in s prsti segate v lasje? Ne mučite se preveč, ker imam že pripravljeno storijo.

Ime ji je M. Strašno nobel babnica! Že nekoliko letih in odnose ima s številnimi strankami. Pravi, da je babnica nad bab-

nicami, takorekoč eksaktna babnica. Njen mulček je šel letos v prvi razred. Zelo težko ga je pričakovala. Nemški zdravniki so jo pozdravili in tudi otroka je od tam prinesla. Je pa nora na modo. Strašno nora. Ko izve, da so moderne zapestnice okoli gležnjev, ona jo ima. Ko prebere v Burdi, da je modernno pavje perje na klobuku, ona ga ima. Pa povsod jo je dovolj. Pravi, Slovenija je moj teren. Ob preselitvi iz Nemčije so ji nekateri rekli, da se mora navezati le na nekaj krajev, ona pa piš me v uh, obrede vse naše zakotne kraje in tam vnezmirja ljudi. Pravi, da se bodo ljudje že navadili na njen način življenja, razmišljanja, občejanja. Sicer pa sploh ne uporablja besede ljudje. Reče kar: množica. To je moderno, trdi. Ljudje pa: Kako bo beseda množica moderna, ko pa že leta in leta govorimo o ljudski množici, množičnem upor, delavski množici in podobno. Ona pa: Pustite to. To so prazne množice. Ljudje strmijo in so obupani. Sestanke sklicujejo in mnogo govorijo o praznih množicah.

Sicer pa naj vam navedem še nekaj njenih dialogov z okolico. (Ker bi jo malo težje razumeli, bom njene izjave sproti prevajal v vsakdanji jezik.)

Nezjutraj (dopoldne) sem vstala, ker je bil nepetek (sobota). Imam namreč prosto nenoč (dan). Vzela sem negrablje (glavnik) in se neskuštrala (počesala). Imam namreč množico las. Uboge neženske (moški), ki imajo na glavi prazno množico nedlak (las). Pri tem, ko takole govori in razlaga, strašno razmišlja. Ljudje pravijo, da se je v tem letu, ko hodi njen mulček v prvi razred, postarala za sedem let. Sproti pregleduje mulčkove zvezke in izražanje in vse prenese na cesto in prostore. Še sreča, da imamo dovolj kumarčnih izdelkov v obliki tokalona, sicer bi bil njen obraz ves naguban. Pri svojem modernem govorjenju je tu in tam malo nedosledna, a se bo že še privadila, da bo popolna.

Potem še pravi: Delno množico nedlak (las) dam na nelevo (desno) stran nerepa (glave), preostalo množico, to je osnovno množico, pa na nedesno stran nerepa (levo, glava). Združeno množico nedlak (las) povežem nespreddaj (zadaj) z nevrvo (trakom). Ko se oblačim, vedno poskrbim, da imajo moji oblačilni izdelki določilni znak. Kar ne oblečem, je moja presečna množica oblek, ki jih imam v nemizi (omari).

Ko pride v trgovino: Negospod (gospa), vzela bi prazno množico negumbov. Prodajalka ji razstavi po mizi vse gumbke, ki jih ima, ona pa: Negospod, vzela bi jih prazno množico. Kar izberite, ji reče prodajalka in presunljivo pogleda. Nismo se razumele, negospod, vzela bi rada nekaj motkov nevrvi. Kaj boste vzela, gospa? Nevrv, sem rekla, negospod. Oprostite, vrvi pa ne držimo pri nas, ji po štacunarso odgovori prodajalka. Kaj da ne držite, saj vendar vidim v nezabojih (škatah) pod nenešipo (šipo). A tole mislite!? Aha, temu rečemo mi cvirn, cvirn, gospa!

Gospa M. se ji nasmehe in reče, da je hudo, če ljudje ne gredo z modo. Prodajalka pa pravi, da je hudo, če ima človek po podstrešju razmetano. Prijateljsko se poslovita.

Potem gre gospa M. k nepeku (mesarju). Pravi: Negospa (gospod) nekovač (mesar), vzela bi množico kilogramov nežezeza (mesa). Koliko, gospa? Množico, sem rekla. Aha, kar celo kravje stegno bi radi. Ne, ne, celo nehrbenico (stegno). Mesar ji reče, naj si kar odreže, in ji da nož. M. si odreže pošten kos in mesar natehta štiri kilograme. Štiri kilograme, ji reče. Zakaj pa niste rekli, da bi radi štiri kilograme? Veste, ne smem še uporabljati števil, ker jih še nismo vzeli. (Ste opazili? Čisto po starem je spregovorila. Mesarji

so fejš dedci!) To bo pa gvišno množica nesmeti (denarja), reče. Plača in odgre.

Ti, povej nam, je to vse res? Oh ne! Izmišljeno, kot vedno! Tole pa ni izmišljeno. Poslušajte, prosim!

S. ni imel nikoli denarja za modo, še manj za modna eksperimentiranja. Oče ga je že ob rojstvu zavrgel, mati nekaj let pozneje. Vzela ga je tuja ženska. Bila je menda kar dobra z njim in S. jo je klical: mama. Čez nekaj let je rekla, da ga ne bo imela več, ker je bolehna. Vzela ga je nova dobra ženska, ki ji je fant spet rekel: mama. Pa je prišel pred leti S. k meni, obiskoval je osmi razred, in dejal: Tovariš, na pogreb bi šel, če lahko. Kdo mu je umrl, sem ga vprašal. Mama, mi je rekel. Tvoja prava mama? Ne, moja druga mama. Veste, najprej sem imel pravo mamo, nato sem imel drugo mamo.

KI NI BILA PRAVA, SEDAJ IMAM PA TRETJO MAMO,

ki tudi ni prava. No, in umrla mi je druga mama, ki mi ni bila prava mama. Srh me je spreletaval ob njegovih razlagi. Tako absurdna se mi je zdela, da kaj bolj nenavadnega še nisem slišal iz otroških ust. Seveda, spodobiti se, da greš na pogreb, in rože ji kupi. Denar ti dam, če ga nimaš. Ni treba, tovariš, saj mi ga bo dala ta tretja mati, pri kateri zdaj živim.

Po končani osnovni šoli ga je spodila tudi tretja mati. Denar ji je kradel in v poboljševalnico so ga dali.

Srečala sva se spet čez tri leta. Mrko jutro je bilo in peljal sem se ob veliki reki. Ustavljal me je fant v kopalkah. Zavrl sem in odprl okno. Takoj sem ga spoznal. Prosil me je, če ga lahko peljem na milico. Kaj se je zgodilo, sem ga vprašal. Veste, pobegnil sem s prijateljem iz poboljševalnice. Na vlaku naju je odkril miličnik. Prijatelja je prijel, jaz pa sem skočil z drvečega vlaka, se hitro sskel in preplaval veliko reko. Nekaj časa sem se skrival med grmovjem, a sem spoznal, da tako ne bo šlo. Šel bom nazaj v poboljševalnico. Sam ne vem, kaj me je prijel, da sem to storil. Vprašal sem ga, kaj se bo zgodilo v zavodu, ko se bo vrnil. Odrvnil mi je, da o tem raje ne razmišlja. Saj so še kar dobri ljudje in upravnica pravi, da hoče biti nam vsem prava mati. Nočem, nočem, da bi imel še četrto mamo. To je tako grozno ...

V zavodu se je izučil za mehanika. Ko so ga izpustili, se je zaposlil v bližnjem mestu pri privatniku. Dober mehanik je bil, privatnik je pa je trdil, da ima z njim same sitnosti. Fant je kupoval poceni, poceni in ekscentrične cunje, ki so že odšle iz mode. Fantje so ga žrl in mu očitali, da hodi sedem let za modo. Mnogo je tuhtal, kaj bi storil, da bi bil vsaj enkrat po modi. Iztuhtal je grozno dejanje. Pred prijatelji se je polil z bencinom in se zažgal. Prijatelji so se krohotali, ker so menili, da se šali, ko pa je zagorel, so se razbežali. Za pogrebom so šle prva, tretja in četrta mati. Med pogrebi je bila tudi gospodična M. Govorila je, da je navdušena nad njegovim nenemodernim življenjem (moderno smrtjo). Sogrebencem je razlagala, da je neživljenje prazno bivanje. Nenečlovek (človek) se pač preseli med prazno množico. Ljudje so si šepetali, da mlati prazno slamo.

Ob večerih mislim na M. in S. Iščem zvezo med njima. Le v absurdnosti jo najdem. Dolgo ne pride spanec. Tudi pričakujem koga, kake stopinje in človeški glas. Pa je vse prazno in stopinje so na cesti.

Ob življenjskem prazniku doktorja Stanka Gogale

PLAČILO PO UČINKU NA HRVATSKIH OSNOVNIH ŠOLAH

Vse resnično boljše je bilo v začetku heretično

Ob poskusnem uvajanju letne pedagoške storilnostne analize, ki jo je izvedel na sondažnem vzorcu v preteklem šolskem letu na osnovnih šolah Zavod za šolstvo SR Slovenije, so nekatere šole izrazile željo, naj bi jih informirali, kako potekajo podobne akcije v drugih republikah. Da bi zadostili tej želji, posredujemo nekaj informacij o sosednji republici.

Zavod za unapredjivanje osnovnega obrazovanja SR Hrvatske je pravkar izdal obširno publikacijo (190 strani velikega formata) z naslovom: **VREDNOVANJE RADA OSNOVNIH ŠKOLA.** (Publikacija je mogoče naročiti na naslov zavoda: Zagreb, Trg. J. Vlahovića br. 6, cena 50,00 din).

Iz citirane publikacije povzemamo zelo zgoščeno nekaj najbolj bistvenih podatkov:

— v šolskem letu 1969/1970 so izvedli na Hrvatskem že drugič množično vrednotenje dela osnovnih šol. V preteklem šolskem letu so zajeli od 105 občin 56, letos pa 96 občin, kar pomeni 91,5 % vseh hrvatskih osnovnih šol;

— vrednotenje dela osnovnih šol izvajajo na podlagi zakona o financiranju šolstva, po sklepih kulturno-prosvetnega zbora sabora SRH ter v sodelovanju z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo.

— Za vrednotenje dela osnovnih šol uporabljajo poseben merski instrumentarij, ki je imel (druga izdaja) naslednjo strukturo:

	Število točk	%
I. Pouk z dodatno vzg. izobraževalno dejavnostjo vezano na pouk	863	71,92
II. Prostovoljne dejavnosti	90	7,50
III. Fizična in zdravstvena vzgoja	55	4,5
IV. Splošna kulturna in javna dej. šole	37	3,08
V. Posebni uspehi šole za napredek vzgoje	29	2,41
VI. Organizacija življenja in dela šole	126	10,50
	1 200	100,00

(Za šolsko leto 1970/71 obstaja že tretja, predelana izdaja instrumentarija, ki ima nekoliko drugačno strukturo.)

— Učne rezultate so preverili z objektivnimi postopki (učnimi testi in dr.) pri vseh učnih predmetih v vseh četrtih in osmih razredih. Ugotovili so naslednji učni uspeh (republiško poprečje):

IV. RAZRED	%
hrvatskosrbski jezik	68
spoznavanje družbe	64
spoznavanje narode	66
matematika	56
telesna vzgoja	78
tehn. in proizv. vzgoja	61
glasbena vzgoja	48
	63,35

VIII. RAZRED	%
hrvatskosrbski jezik	60
angleški j.	73
francoski j.	56
nemški j.	47
ruski j.	57
zemljepis	65
zgodovina	55
biologija	65
kemija	60
fizika	63
matematika	62
tehn. in proizv. vzgoja	61
telesna vzgoja	72
glasbeni pouk	59
	63,26

Skupno poprečje za republiko znaša 58,75 %. Najboljši je Zagreb (75,90 %), najslabša občina Benkovac (42,63 %).

— S finančnega vidika povzemamo naslednje: zajetih je bilo 5124 oddelkov (stroški na oddelek znašajo poprečno 59.900 S-din) in 117.942 učencev iz IV. in VIII. razredov (stroški znašajo poprečno na enega učenca 2700 S-din). Skupaj je bilo porabljenih

444.928.300 S-din ali 0,57 % glede na vsa sredstva za osnovno dejavnost osnovnih šol v letu 1970. (V Sloveniji bi pomenilo to po istem kriteriju okoli 300 milijonov starih dinarjev!)

— Za marsikoga v Sloveniji bi bilo še posebno koristno, da bi prebral v gradivu objavljeni prispevek dr. I. Furlana: Testiranje znanja učenika i kategorizacija škola u sistemu vrednovanja rada osnovnih škola (stran 30) ter recenziji univerzitetnih profesorjev dr. V. Poljaka in dr. P. Novosela (stran 85);

— gradivo vsebuje nadalje podrobne analize pedagoških svetovalcev za vsak učni predmet za oba razreda in na koncu še tabelarični prikaz vseh rezultatov.

Naj končam z eno od uvodnih ugotovitev direktorja hrvatskega zavoda Ivica Podgorskega: „Čeprav manj kot v preteklem letu, smo slišali tudi letos mišljenje, da je vzgojno-izobraževalno delo tako kompleksno, subtilno in specifično, da ga ni mogoče ovrednotiti z nobenim instrumentarijem. Takim trditvam je dalo najboljši odgovor izvedeno vrednotenje. Vsega tistega, kar se v delu osnovne šole zares ne da merit, ugotoviti, primerjati, sploh nismo poskušali vrednotiti. Merimo, ugotavljamo in primerjamo tiste elemente, ki so merljivi, „oprijemljivi“, komparabilni. To delamo z dokaj visoko stopnjo eksaktnosti in z instrumenti, ki so znani v sodobni pedagogiki, psihologiji, dokimologiji in statistiki. Zelo pogosto tudi tisti, ki v začetku niso verjeli, ugotavljajo: — Ta sistem vrednotenja vendarle reagira z visoko stopnjo občutljivosti, diferencira šole prav tako, kakor jih tudi mi občutimo.“

Dr. JOŽE ŠIREC

Prav je, da se ob življenjskem prazniku profesorja Gogale spominimo njegovega obsežnega znanstvenega, strokovnega, kulturnega, družbenega, organizacijskega in ostalega operativnega oziroma pedagoško praktičnega opusa. Ta opus je gotovo tolikšen, da ga je težko pravično prikazati in oceniti zgolj s faktografskimi navedbami. Je delovna žetev človeka, ki je kot dolgoletni osrednji slovenski pedagoški teoretik vselej stal tam, kjer je bilo treba postaviti vse svoje sposobnosti, svojo besedo in misel, svoj čas, vse svoje življenjske moči in samega sebe v vsej osebnostni celovitosti in nedeljivi, neusmiljeni odgovornosti.

V vsem tem stoji doktor Gogala med nami edinstven in neposnemljiv. Za njim bo še dolgo tako velika senca, da jo bo težko iz vrst naših pedagogov kdo prerastel. Mislim na enciklopedičnost profesorjevega pedagoškega znanja in vedenja, na njegovo miselnost, čistost in premočrtnost, na njegovo nepomišljajočo se izgovorjanje srca in duha pri delu in v stikih z ljudmi.

Prepričan sem, da se bodo prej ali slej našli pedagoški kritiki, ki bodo skušali s pozitivistično analizo zmanjševati profesorjev delež v zakladnici sodobne pedagoške misli in akcije. Toda njihov tako ali drugače pobujevan ali krojen pozitivizem ne bo mogel načeti v zavesti slovenskih pedagoških delavcev nečesa, kar je razvil doslej med slovenskimi pedagogi edino doktor Stanko Gogala. In to je celovit in akcijski ali dejaven pedagoški humanizem, žaru katerega se ni mogel upreti nihče, kdorkoli je prišel v pedagoški in hkrati s tem tudi v človeški stik s profesorjem Gogalo.

Pedagoški humanizem zatorej ni bil doktorju Gogali niti za trenutek napreden izvesek, s katerim bi si deklaracijsko krojil boljše usodo in večjo prividno vrednost na soncu našega zdanjega pedagoškega hotenja. Ta humanizem mu je bil vselej ukaz nadvse bogato izoblikovane pedagoške zavesti. Bil mu je tista edina nazorska in akcijska postavka, s katero se je lahko ves in cel istil vse svoje življenje in ves svoj delovni vek, čeprav — to lahko verjamemo — mu uresničevanje tega imperativa ni bilo vedno lahko in osrečujoče, saj mu je prej nemalokrat vračalo napačno razumevanje med ljudmi.

Toda doktor Gogala na tej poti svojega dejavnega humanizma nezlomljivo vztraja vse življenje in zaradi tega je danes tako zapisan v naši skupni slovenski pedagoški zavesti, kakor doslej še nemara ni bil noben in tudi zlepa kdo ne bo.

Zunanji izraz tega je največkrat v tem, da s komurkoli izmenja besedo o doktorju Gogali, vsakomur se zableste oči ob misli nanj, vsakdo prehiteva svojega sobesednika s priznanji o njegovi pedagoški razgledanosti, o prepričljivosti in oblikovalnosti njegovih predavanj, o veliki človečnosti in neposrednih stikih z njim. In nihče ne pozabi pristaviti: „Doktor Gogala je naša velika pedagoška osebnost.“

To besedo je mogoče čuti povsod in od vseh, ko nanese beseda nanj, kakor da bi se je vsi, ki so kdajkoli bili z njim v stiku, na pamet naučili in jo zdaj vseprek ponavljajo. Toda vsi dobro vemo, da se takšnih sodb in priznanj o vrednosti nekega človeka ljudje prav neradi učimo. Prej nasprotno. In če smo vendar priče temu razveseljivemu pojavu med našimi pedagoškimi ljudmi, ki je tako tesno povezan le s profesorjem Gogalo, potem je nekaj prav gotovo na stvari. Potem to tudi nekaj pomeni. Potem je to tudi nedvomno, velika resnica o velikem človeku in pedagogu med nami.

— In prav v tem, da pregnetava profesor Gogala celoten svoj paideični stik z vsakomur, ki mu križa pot, misel in akcijo, predvsem s svojo osebnostjo, je vsa skrivnost njegove oblikovalne medialnosti, uresničujoče, preverjajoče in potrjujoče se v odnosih s študenti, z učitelji in starši po terenu, s strokovnimi kolegi, z družbenimi delavci, z znanimi in neznanimi ljudmi.

Vendar te njegove osebnostne fundamentalnosti ne najdemo samo v njegovem pedagoškem praksisu, temveč v njegovi celotni pedagoški teoriji, ki ni na nobeni točki družboslovno mehanicistična, pač pa vselej plemenito antropološka. S takšno svojo personalno usmerjenostjo pa je doktor Gogala predhodnik današnje napredne antropološke pedagoške misli. Z njo zapolnjuje svojo široko pedagoško in občo teorijo že v času, ko se pojavljajo v naši vzgojeslovni vedi različne nazorske ozkosti in za njimi različni drugi miselni determinizmi in različne druge nasile nad njeno relativno samosvojostjo. Dr. Gogala je tudi naš prvi pedagoški proučevalec, ki je temeljito obdelal teorijo demokratične vzgoje.

In ko skušam kot eden njegovih učencev poiskati nekaj korenin njegovemu tako zasnovanemu znanstvenemu opusu, njegovemu tako nevsiljivo oblikujočemu pedagoškemu humanizmu in njegovi tako tiho in skrito oblikujoči človeški medialnosti, v ris katere je znal potegniti slehernega svojega učenca, bodisi da mu je pritrjeval bodisi da se mu je upiral, naj poudarim predvsem tri.

Prvič: profesor Gogala se ni naslanjal — ker se ni mogel in ne hotel naslanjati — na kakršenkoli uniformni, modelni ali paternalistični strokovni in celotni ostali nazorski sestav. Iz toka njegovih kreativnih predavanj je bilo videti, da takšnega arbitralnega merila za svoje strokovno mišljenje tudi imeti ne želi. Zaradi tega so bila njegova predavanja vselej iščoča, pronicljiva, kdaj tudi na videz tavajoča, a ravno ob tem globoko ustvarjalna, za uho bleščava, a za misel polna kreativnih naporov in muk iskanja resnice, polna zavestno izzvanih dvomov, pa spet radosti, notranjega žara, strogosti in urejenosti.

Zaradi tega samosvojega iskanja pa je študent ob njem vselej čutil, kako je resnično svoboden v svojem miselnem, strokovnem iskanju in tveganju, zato pa tudi ploden, globok, neusmiljeno razčlenjujoč in inventiven.

Vse to pa mu je nakopavalo skozi ves njegov predavateljski vek težko odgovornost do sebe, do študentov in do svoje znanosti, saj je moral odgovarjati za svojo strokovno misel vedno le sam, ker se vpričo takšnega svojega zavestno izbranega miselnega položaja ni mogel sklicevati na nobeno odlašajočo avtoriteto in se ni mogel oslanjati na nobene miselne strokovne predloge, da bi z njimi bolj ali manj pohvaljivo usklajeval svojo pedagoško zavest, besedo in akcijo.

Takšnega lagodja profesor Gogala nikoli ni poznal in si ga nikoli niti ni želel privoščiti. Tako neusmiljen do sebe in do svojih učencev je bil vselej. Enak na predavanjih na univerzi, na predavanjih na akademijah, na predavanjih po učiteljskih zborih, na predavanjih razumnikom, staršem, preprostim ljudem in mladini.

Drugič: ta svobodnost in najtežja odgovornost hkrati, ki jo je gojil in nosil v sebi doktor Gogala kot znanstven delavec, kot fakultetni učitelj in kot slovenski razumnik, ga je nesebično zavezovala svetu in ljudem. Učenci smo to znali ceniti in se tega ob svojem profesorju iz srca veseliti. Radovali smo se njegove vedrosti mišljenja in sporazumevanja, ki jo je znal nemalokrat tako nevsiljivo sipati med nas, da nas je tudi z njo oblikoval, saj nas je združeval v strokovno skupnost, ki je rasla, se bogatila in se likala

ob njem enako kakor na predavanjih in seminarjih, na katerih je usposabljal za paideio življenja, človeka in dela.

Ob teh postavkah je znal biti profesor Gogala s svojimi študenti tudi trd, zahteven in nepopustljiv. Noben izmed njegovih učencev si ni želel tvegati, da bi razočaral svojega profesorja na teh treh paideičnih ravneh. Vsakogar bi bilo nadvse sram, če bi ga čemerkoli prevaral. Zaradi tega je še danes mogoče slišati od mnogih njegovih učencev z ljubljanskega učiteljskega in s filozofske fakultete, kako si nikoli niso upali priti na njegove izpite nepravilni. To pa nemara tudi zaradi tega, ker je bil v svojem pedagoškem, izpitnem delu s študenti profesor Gogala do skrajnosti pošten. Z vsakomur je prešel celotno izpitno snov, pa naj se kandidatu še tako zatikalo in lomilo. Izpit je bil za profesorja Gogalo poseben pedagoški akt, vreden krajnje pozornosti, posebno čene študijski gmoti, in vreden potrpežljivosti posvečene študenti kot človeku. Da bi bil do skrajnosti pošten pri tem poslu, je njegov eksaminatorski horizontali vselej sledila snovno globinska raziskava na poteh, do katere je lahko pokazal študent vso miselnost, širino, svobodnost, samosvojost, ustvarjalnost in odgovornost.

In tretjič: profesor Gogala je bil kot pedagog in strokovnjak odprt komunikacijski medij. S tem je premagoval ljudi in oblikoval svoje učence. Zanj sem slišal od učitelja, ki je bil njegov učenec, da je bil profesor Gogala eden tistih naših pedagogov, ki je znal vsakogar sprejeti vase.

In prav zaradi tega smo slovenski pedagogi vseh vrst in stopen pa tudi vsi njegovi učenci tako sprejeli vase tudi njega, svojega profesorja in vodnika.

dr. FRANC PEDIČ

Svetovalci v očeh pedagogov

(Nadalj. iz prejšnje številke.)

— Le zakaj so prav za pedagoški poklic potrebni svetovalci (inšpektorji), saj tega ne poznajo drugi poklici s fakultetno izobrazbo (zdravniki, pravniki, inženirji...)?

K starejšim že priznanim strokovnjakom naj mladi svetovalci, ki so včasih manj izkušeni, ne hodijo.

Menim, da obisk svetovalca k profesorju, ki ima za seboj prek 30 let pedagoškega dela, ni potreben niti primeren.

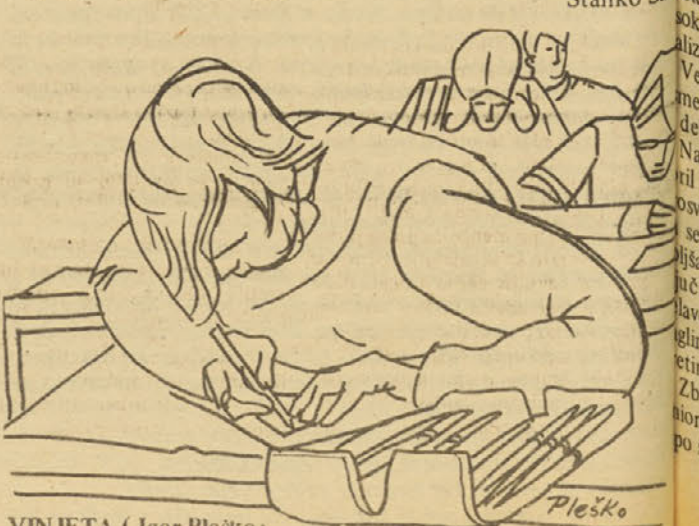
Mlajšim pedagogom — posebno začetnikom — je svetovalce gotovo potreben in tudi zaželen. Z odkrito domiselno kritiko naj novince uvaja v dober pouk, ga dviga in usmerja, nikakor pa ne samo graja in podira učiteljevega prizadevanja. Svetovalce naj opravlja svoje delo daljšo dobo. Navseti, ki bi se vsako leto menjali ali celo nasprotovali drug drugemu, gotovo niso vzgojni.

Lahko rečem, da so dobri, strokovno res odlično podkovani svetovalci taki, ki so res pravi pedagogi, nujno potrebni. Rad jih pa nihče nima, ker se še tako umirjeni učitelji čuti vezanega, če ima obisk.

V štirinajstih letih sta k meni prišla le dva svetovalca. So pa vsaj začetnikom zelo potrebni, čeprav marsikoga pri pouku motijo.

ŠE NEKAJ O TEŽAVNOSTI DELA SVETOVALCEV

— Osebnost ne bi bil rad svetovalce, nevaležno je „soliti pamet“ kolegom po stroki. Zdi se mi, da se s svetovalstvom nevarno bližamo Petersonovemu zakonu, da s premeščanjem strokovnjakov na višja mesta pogujujemo proces idiotizacije vodilnih. Dober strokovnjak ne more biti tudi dober organizator in usmerjevalec, posebno ne v šolstvu. Dober svetovalce je tudi v nevaležnem položaju, ker neustrezno stimulirani šolski prevajajo tudi nanj odgovornost za svoje težave in to najpogostejše slabi pedagogi.

VINJETA (Igor Pleško)

PIONIRSKI FOTO 1971

Priznanje za najboljši foto krožek je prejel na razstavi krožek osnovne šole dr. Vito Kraigher iz Ljubljane.

Glede na visoko raven prispehlik se je žirija odločila, da podeli še štiri priznanja. Prejeli so jih: Tadej Prelesnik za fotografijo „Križišče“ (osnovna šola dr. Vito Kraigher iz Ljubljane), Marjan Čurkovič za fotografijo „Kočevska pokrajina“ (foto kino klub osnovne šole Kočevje) in Boris Kokalj za fotografijo „Pod nebom“ (osnovna šola Litija).

Vsi krožki so prejeli diplome za sodelovanje. Organizatorji so izdali tudi lepo urejen katalog.

Fotografije za razstavo je poslalo 82 avtorjev iz 13 krožkov, in sicer 285 fotografij; od teh smo jih videli na razstavi 117, mnoge med njimi zares odlične.

Organizatorji so imeli pri pripravi precej težav, ker so posamezni krožki poslali fotografije zelo pozno. Škoda je tudi, da se na razpis ni javilo še več krožkov (saj jih je po naših šolah precej), predvsem pa je škoda, da niso poslali fotografij

tisti krožki, ki so na prejšnjih razstavah prejeli priznanja.

Lepo urejena razstava Pionirski foto 1971 priča, da se po naših foto krožkih razvija amaterska dejavnost, ki jo je treba še in še razvijati in nadaljevati. Ker pa delajo krožki tudi v tem šolskem letu, bi bilo prav, da vključijo v svoj program tudi sodelovanje na XIII. srečanju mladih fotoamaterjev. PIONIRSKI FOTO 1972 bo prihodnje leto zadnje dni novembra v Litiji.

MILOŠ DJUKIĆ

Člani fotokrožka osnovne šole v Kočevju že snemajo film iz šolskega življenja, s katerim nameravajo sodelovati na osmem srečanju kinoamaterjev prihodnjega leta meseca maja v Izoli. (Foto: Franc Brus)

»DOBER POLITIKAR ČITA POLITIČNE ČASNIKE, DOBER KMETOVALEC POLJEDELSKE, IN DOBER UČITELJ MORA ČITATI UČITELJSKE ALI ŠOLSKE ČASOPISE.« (IVAN LAPAJNE, UREDNIK SLOVENSKEGA UČITELJA)

Otroci se igrajo v gozdu

Vsak letni čas v gozdu je po svoje zanimiv – obiskovalca pritegnejo tako rastlinje kot živali. Jesenske barve ali zimski mir upognjenih dreves, tu so lepote, sredi katerih nas mučno zadevajo večja ali manjša zlikovstva.

Pod te ne štejemo samo prazničnega plenjenja smrekovih gozdičev pred novim letom, pač pa tudi „poizkuse“, ki so se jih šolarji naučili tako rekoč med poukom – čeprav je v šoli gotovo bilo poudarjeno, da lahko in sme dela v gozdu opravljati samo usposobljen človek. Kar poglejte po mladih nasadih okrog mest: poruvane sadike, polomljeni vrhovi, obrezane veje. Videl pa sem tudi primer dvajsetletnih borovcev, ki so imeli po vseh pravih zarezano

lubje in spodaj privezane kozarčke od jogurta – da bi vanje odtekala smola! Ta smola ni nikomur potrebna. Mlada drevesa pa so obsojena na hiranje, dokler jih ne posekajo kot manjvreden les.

Pouk o vevericah, teh ljubkih živalih, se večkrat prebridko konča z lovom nanje. Ker jih je skoraj nemogoče ujeti, jih fantje obstreljujejo s fračami.

Šolskemu pouku je vedno bolj skopo odmerjen čas. Mladina preživlja prosti čas doma – ali kjer pač že. Če starši že „od koška“ navzgor ne vzgajajo otrok v ljubezni do vsega živega in naravnih lepote – so stranpoti pogoste. Od njih pa imamo škodo vsi – tudi mladina, saj v uničevanju ni sreče.

H. HENTIG

10 DOPISNIC

Eh, ta Mihec! Kar v redu učencem je bil tja do začetka pubertete. Potem se je začelo. Prišel je mečkati pri izpraševanju, pri razlagi je zasanjano strmel v svet svoje fantazije, če je bilo primerno ali ne se je hahljal do solz, pričel je s pripombami, ki si jim komaj našel zvezo. Presneti fant! Motil je mirno razredno delo. Kar je res je res! Razredničarka se je nekajkrat pogovarjala z njim tako na štiri oči in mulec se je držal, kot da mu gre do srca.

Doma je variral njene pripombe daleč čez vse meje spoštljivosti, čeprav načelno ni odklanjal pripomb. Samo način, način – ta mu je bil smes.

Mati je sama našla razredničarko in se domenila z njo, da jo bo mimo Miha obveščala o posebnostih: če mu bo zdrsnilo pri šolski snovi, če bi po konkluziji prišel brez naloge, ne pripravljen, ali bi celo „sprical“. Dala je razredničarki deset dopisnic z izpisanim naslovom, da bi jo v takem primeru poklicala v šolo.

Do danes niso dobili nobene dopisnice. Mihec pa ponavlja razred. Brez razlage in utemeljitve.

Mihec je imel prav, da se je naračeval. Tehnokrti so groza današnjega časa. Če so prosvetarji, so sovražniki napredka.

JOŽA ZAGORC

MORALNA VZGOJA

Dogodek je lanski, najbrž kje tudi se letošnji. Pri temeljnih socialistične morale so imeli največkrat kemijo, ki jo je učila razredničarka. Nič ni pomagalo, če so učenci protestirali. Razredničarki se je zdela kemija pomembnejša, in tako je učencem tudi pojasnila, da imajo izjemno srečo, ko lahko eno uro tedensko več raziskujejo tako težak predmet. Ostalo je po njenem, a uspehi iz tega predmeta zato niso bili boljši.

Letos jim ni več razredni-

čarka, kemijo pa še vedno uči. Tudi učenci imajo radi njo in kemijo, ker imajo letos tudi temeljne socialistične morale. Poznajo učni načrt tega predmeta in se vesele sleherne ure. Zanimajo jih problemi naših odnosov in tovarišica zna tako lepo povedati. Kdo se ne bi učil tudi kemije! Saj so ji to dolžni, so mi rekli. Nje pa res ne smemo razočarati.

Le kako, da nam gre ta pogojnost tako težko do zavesti?!

JOŽA ZAGORC

Zobraževanje je sestavni del gospodarskega in kulturnega napredka

Dan prosvetnih delavcev mariborske občine je bil za Maribor nedvomno dogodek, ki je po svoji vsebini in tehtnosti prekašal minulo soboto vsa dogajanja v mestu ob Dravi.

Predvsem je celotno zborovanje prevečala misel o znanju, s tem v zvezi pa seveda tudi o izobražbi. Ta misel, ki ji je bila podstat naš napredek, se je vlekla kot rdeča nit skozi vse govore in je bila temeljnega pomena tudi v govoru predsednika izvršnega sveta SRS Staneta Kavčiča.

Stane Kavčič je v svojem govoru naglasil, da naša družba postaja drugačna, bolj dojemljiva za razvijajoče se probleme šolstva in da nikakor ne stoji ob strani. Šolstvo ne sme biti peto kolo, v njem ne smemo videti nekakšen družbeni strošek ali celo potrebno zlo. Izobraževanje je in je bilo sestavni del in nujna komponenta našega gospodarskega in kulturnega napredka ter neizogiben del celotnega napredka družbe.

dvorana nabito polna. Predstavnice učiteljstva v mariborski občini je pozdravil predsednik občinskega Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Lojze Štefančič. Dejal je, da sobotni zbor ni le manifestacija, pač pa tudi strnitev najnaprednejših hotenj šolnikov.

Navzoče je pozdravil in jim čestital tudi podpredsednik občinske skupščine Maribor Stojan Požar, zborovanje v unionski dvorani pa je sklenil koncert učiteljskega pevskega zbora Slovenije Emil Adamič. Po zborovanju so vsi gostje odšli v Cankarjevo ulico. Tu je bila odkrita spominska plošča za služnemu slovenskemu pedagogu Gustavu Šilihu. Ploščo je izdelal akad. kipar Gabrijel Kolbič.

Odveč bi bilo misliti, da je bilo s tem delo zbora končano. V popoldanskih urah so bili še strokovni pogovori. O predšolski vzgoji je govorila Irena Levičnikova, Drago Glogovšek je analiziral aktualne probleme srednjega šolstva, dr. Vladimir Bračič pa je spregovoril o pogojih nastajajoče mariborske univerze. Svoj tehten prispevek je dal še Miro Lužnik, ki je govoril o uresničevanju sodobnih pedagoških hotenj. Po vsakem izvajanju se je vnela konstruktivna razprava, ki je prinesla tudi zanimive in pa predvsem koristne sklepe.

Dan prosvetnih delavcev mariborske občine se je končal vedro in veselo v znamenju prizadevanja za boljše pogoje šolstva, konec pa so šolniki proslavili z družabnim večerom v domu JLA v Mariboru.

M. S.

ZABIL JIH JE

ZABIL JIH JE („Kako pravimo in kako bi bilo v resnici“ – Jelka Godec, Janežičeva 1. Ljubljana)

Muzejske razstave in prazniki

Nekako navadili smo se ob časnikih razstav v Slovenskem šolskem muzeju; majhne slovesnosti so to, na katerih srečujemo znane pedagoge, predstavnikov šol in kulturnih institucij.

Nagovori ob odpiranju razstav tipljejo v preteklost naše šolske zgodovine, spomnijo nas zdaj na ta zdi na oni pomemben dogodek, ki je pomagal postavljati temelje našega šolstva.

Tako je bilo tudi pred letošnjim praznikom republike: v Slovenskem šolskem muzeju so pripravili razstavo ob 100-letnici mladinskega lista Vrtec, o delu urednika Ivana Tomšiča in o Ivanu Lapajnetu ter njegovem pedagoškem časopisu Slovenski učitelj (1872–1877). S to razstavo se je Slovenski šolski muzej v Ljubljani, ki je bil odprt kot prvi slovenski specialni muzej in kot četrti ob koncu prejšnjega stoletja, pridružil proslavljanju ostalih slovenskih muzejev, ki so oktobra proslavljali 150-letnico muzejstva na Slovenskem.

Tudi ob tej razstavi je izdal Slovenski šolski muzej katalog, ki je nazoren prikaz zgodovine razvoja naših mladinskih časopisov – od Vrta dalje – ter časopisja za učitelje. Tretji časopis za pedagogiko je bil Slovenski učitelj. V prvi številki tega „Lista za učitelje, odgojitelje in šolske prijatelje“ je zapisal urednik Ivan Lapajne tele besede: „Dober politikar čita politične časnike, dober kmetovalec poljedelske, in dober učitelj mora čitati učiteljske ali šolske časopise.“

Besede, čeprav sto let stare, veljajo nedvomno tudi za današnji čas. Ali si lahko predstav-

ljamo slovensko šolstvo, razvoj vzgoje in izobraževanja brez publicistike, brez seznanjanja učiteljstva z najnovjšimi dosežki in zakonskimi spremembami? Prav gotovo ne.

Zato je razstava v Šolskem muzeju prav zanimiv prikaz pomembnosti, ki jo je imela ta zvrst časopisja zlasti v preteklem stoletju. Časopis za učitelje je imel vlogo osveščevalca zavrta je germanizacijo na Slovenskem in pripomogel, da je naša šola postala res slovenska.

Nič manj pomembna ni vloga mladinskega tiska. Vrtec – mladinski list (prvi urednik je bil Ivan Tavčar) pomeni začetek novega časopisja za mladino; časopisa na primerni literarni ravni. V njem so sodelovali naši znani predstavniki slovenske literature s svojimi prvenci: Oton Župančič, Dragotin Kette, Josip Murn, Fran Saleški Finžgar, France Bevk in drugi. Fran Levstik je objavil v Vrctu svoje najlepše otroške pesmi.

Razstava v Slovenskem šolskem muzeju potrjuje tudi zanimanje nekdanjega učiteljstva za slovenski jezik in strokovno izpopolnjevanje. opozarja na pomemben premik, ki ga je povzročil novi šolski zakon l. 1869, ki je podaljšal šolsko obveznost na osem let in opozoril, da potrebujemo v šolah zares izobražene učitelje.

Razstavo Vrta je pripravila kustodinja Tatjana Hojanova, pri pripravi celotne razstave pa je sodelovala ves kolektiv šolskega muzeja. Za estetsko in tehnično izdelavo je poskrbel Anton Demšar, absolvent akademije za likovno umetnost.

Marjana Kunej

SREDNJEŠOLEC

Komaj nekaj klopi pred menoj sedi sošolec z neurejenimi lasmi in obleko. Občasno dvigne težko nihajočo glavo, ki mu kmalu zdrkne nazaj na klop... A končal bo srednjo šolo zdravstvene smeri, čeprav večkrat ponavlja razrede. Prihodnji zdravstveni delavec – srednješolec, ki se predaja alkoholu. Sodobna družba ga vidi, a gre brezbrizno mimo.

Mnogi učitelji gledajo nanj s prezirom ter mu pretijo z ukori. Nihče se ni našel primerne pristopa k sedemjstletniku, ka-

teremu bi le trdna, prijateljska roka uspele preusmeriti pot. Malc – cvek! Malc – ukor! Tako mi zveni v ušesih, kadar se spomnim nanj.

Dobro vem, da kazni ni edini vzgojni ukrep. Pretirano poudarjanje avtoritete ruši človeške odnose, ki so nujno potrebni tudi dijaku. Sošolci smo prešibki. Razumevanje in trdna volja učitelja bi Malca morda ustavila, streznila in mu pomagala, da postane dober zdravstveni delavec.

KA

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

Letosnja bera pri Prešernovi družbi

Tisti, ki jim pač redna zbirka Prešernove družbe kaj pomeni, vsako leto z radovednostjo in pričakovanjem vzamejo v roke knjige s koledarjem, v upanju, da bo bera zadovoljiva v vsakem pogledu. Kakor bi se veljalo podrobneje pomuditi pri vsaki od knjig, pa kaže - spričo stiske za prostor - spregovoriti vsaj o tistih knjigah, ki ponavadi ne pridejo v ocenah toliko v ospredje.

Prešernov koledar za leto 1972 je v tem, kar pač koledarski del more nuditi, dovolj zanimiv, čeprav bi bil lahko vsebinsko še boljši (npr. o gasilstvu). Pri leposlovnem deležu velja omeniti Svetinovo novelo in Menartove pesmi - oboje je v obsegu splošne dojemljivosti. Zelo tehten je zapis Jožeta Sircija o Koroški, le da bi bilo spričo trdo aktualne vsebine koristno, da bi bila problematika širše zajeta. „Upor hrvatskih in slovenskih kmetov 1573“ Boga Grafenauerja je precej več kot obligaten zapis ob bližajočem se 400-letnem jubileju: s poznavanjem in z novejšimi viri osvetljuje zgodovinske dogodke, ki so sestavni del naše zgodovine. Posebno tehten pa je razmišljujoči zapis Franceta Vodnika „Ali nam skrb za jezik in narodna zavest dandanes res nista več potrebni?“. Tako stopa pisec v duhu humanistične zavzetosti v odločno nasprotno-proti tistim pojavom, ki zanikajo narodnost - v imenu določenih ideoloških nagibov ali zaradi umišljenega ali zaresnega svetovljanstva, nasprotuje pa tudi hudi malomarnosti do materinega jezika in sviri pred posledicami. Vsakdo si bo moral ob tem sam ustvariti odnos do obojega. Poljudna psihološka osvetlitev dr. Antona Trstenjaka „Človek za volanom“ pa je take vrste, da bi se z navajanjem moral seznaniti vsak voznik. Niko Isajević opozarja na „Turistični dinar na knetijskih“ in na neizrabljene možnosti. Koledar ima še nekaj drugih zanimivih prispevkov. Tudi barvne reprodukcije k mesecem so lepo odbrane.

Izbor Askerčevih pesmi v knjigi „Balade in romance“ v resnici presega zgolj območje naslova. Pesmi je izbral in uredil Janez Logar; vnesel je tudi pesmi, ki jih sicer redkeje vidimo. Med leposlovnimi deli so: roman Nade Kraigherjeve „Maja“, roman Daneta Debiča „Tokovi življenja“ ter prevod danske povesti Andersa Bodelsena „Misli na neko številko“. Prav gotovo bodo o leposlovnem deležu obširneje spregovorili še kje drugod.

Kot praktični priročnik so „Nasveti za vsakdanjo rabo“ Ivana Špolara omejeni na hišna opravila, na polaganje tapet in na nego avtomobila. Tisto, kar zbuja pomisleke, je parcialnost takega praktičnega priročnika; kar pa je področje obravnavanja, je dovolj iustrativno prikazano.

Najlepši delež letošnje zbirke pa je „Odkod in kako“ Franceta Demšarja. Gre za domač priročnik za spolno vzgojo, in to ne za neko kompilativno delo, ki je pač sestavljeno po virih iz vseh vetrov, čeprav je razumljivo, da se je moral tudi avtor nasloniti na razne tovrstne vire; bistvenega pomena je, da se je France Demšar z živim odnosom in ljubeznijo lotil delikatnega, a tudi odgovornega vprašanja, ki je bilo vse predolgo prepuščeno ulici, naključju in bolj malokrat resnični skrbi staršev. Še pred vojno je dr. Franjo Žgeč s svojo spolno-vzgojno brošurico naletel ne hud odpor konservativcev, in si nakopal težave. Žal pa je bilo tudi po vojni to vprašanje predolgo odrinjeno. Končno je le postavljeno tudi v šole - s čimer pa še ni jamstva, da tudi tu ni poleg dobrih predavanj tudi dosti improvizacij. Prav izkustveni delež F. Demšarja pri poklicnem delu se pozitivno zrcali v knjigi „Odkod in kako“, kajti dodobra se je zavedal, da ne gre zgolj za pojasnila, zgolj za tehniko, marveč da terja spolna vzgoja mnogo več. Tu je sovpadajoče vprašanje oblikovanje človeka, njegove psihološke prvine, in ne nazadnje etična osnova. Treba je povedati, da je F. Demšarjeva knjiga poleg tega prinesla tudi vprašanja, ki so v zvezi s spolno vzgojo, a jih doslej kar nismo videli pri drugih priročnikih. Poleg dobrih, a tudi slabih knjig tujih avtorjev smo dobili s knjigo „Odkod in kako“ tudi domačega avtorja, ki je z resnično kakovostjo pa tudi z dojemljivo širino spregovoril o vsem potrebnem, kar zaobjema spolna vzgoja. Verjetno ne bom edini, ki meni, da je to storil bolje kot nekateri tuji avtorji. Prav zato je koristno, če pride taka knjiga med najširši krog ljudi.

Morda še opazka glede jezika pri knjigah. Pri Debičevem romanu prav presenečajo jezikovne ohlapnosti, ki bi tem manj sodile v leposlovje. Tudi med „Nasveti...“ bi našli nekaj primerov, kjer bi se dalo lepše izraziti.

I. G.

Pripomoček pri pouku likovne vzgoje

Dobrih 60 strani obsegajoča knjižica „LIKOVNO OBRAZOVANJE - OSNOVI LIKOVNOG VASPITANJA“, ki jo je napisala Natalija Karič-Slijepčević, izdal pa kot deveto po vrsti v zbirki Osnovno obrazovanje novosadski Kulturni center, sodi med tista skorajda neopazena, toda vsebinsko bogata ter glede na smoter plemenita dela, katerih namen je približati otroku svet umetnosti - zlasti še likovne.

Prav presenetljivo je, kako je uspelo avtorici na tako pičlih straneh toliko povedati. Prikaže nam bistvo umetniškega doživljanja in upodabljanja sveta, pove, kaj zajema pojem likovne umetnosti, nam na kratko razloži vse o barvah ter nas v sliki in besedi v nekaj stavkih popelje v svet slikarstva, kiparstva, grafike, arhitekture in uporabne umetnosti (mimogrede obdela tudi iniciale, ornament, keramiko, tekstilije, kostimografijo, notranjo arhitekturo) vse do muzejev in galerij. Dodan je tudi kratek pregled strokovne literature in seznam v štiri skupine razdeljenih vprašanj za preverjanje znanja.

Knjižica stane 10 din.

VIATOR

ZIMA - olje (Ivan Malavašič)

Arthur Hailey: »LETALIŠČE«

Dramatičnost in spektakularnost te osem mesecev najbolj brane knjige v ZDA dokazuje po njej posneti film.

Srhljivost letalskih poletov se vedno traja. Strah pred globino je človeku prirojen, zato se ga ne bo nikdar znebil. Naj gre za zračne višave ali za morske globine, za alpinizem ali akrobatiko; udeležen je človekov fiziološki stroj, ki z obrambnim mehanizmom strahu opozarja na nevarnost. Pa spet - največje junaške občutke, in to priznane, doživlja človek prav v omenjenih okoljih. Pisatelj je sicer v spektakularno in obvezno uspešno okolje postavil predvsem človeka v bitki z zimo napadenim letališčem, ki odreže najvažnejšo pristajalno stezo, ko poškodovano letalo izsiljuje potrebno prednost. Človeške zgodbe, tako privatne, tako vsakdanje, so vpletene v čas enega dne, obarvane in utemeljene z napetostjo bitke za obstoj in visoko odgovornostjo do sočloveka. Ne samo informacija o zakulisju letalskega stroja, temveč tudi izjemna organizacija dela bo bralca celo pomirila kot potencialnega letalskega potnika.

J. Z.

Za vas smo pregledali strokovne knjige

1. Testovi za ispitivanje osnovnih znanja iz matematike i matematičkog rasudjivanja učenika osnovne škole. Beograd, Savez društava matematičara, fizičara i astronoma Jugoslavije 1971.
2. Drugo dečje poselo. Materijal za razredne i školske priredbe. - Jordan Kostić, Vrnjačka Banja, Poštini fah 57.
3. Rodić Milosava - Venković Ljubica - Aleksić Jelena: Vežbe i zadaci za proveru znanja i samostalan rad učenika u 4. razredu osnovne škole. Zagreb, Tehnička knjiga 1971.
4. Rukovodilac odeljenskog kolektiva. Rad razrednog starešine u samoupravnoj školi. Beograd, Pravno ekonomski centar 1971.
5. Vidosava Dimitrijević - Borivoje Djukić: Nastavni listići. Zagreb, Tehnička knjiga 1971.
6. Zapisi iz učionice. Beograd, Zavod za izdavanje udžbenika SR Srbije 1971.

PSIHOANALIZA OTROKA

Psihoanaliza je teoretični sistem, ki razlaga vedenje ljudi z motivi, potisnjenimi v podzavest. V glavnem je sad neutrudnega dela in izredne pronicljivosti enega samega človeka - dunajskega nevro-psihiatra Sigmunda Freuda (1856 - 1939). V začetku je pomenila poseben način zdravljenja duševnih motenj. Kasneje so Freud nekatere druge teoretične psihoanalize razvijali teorijo razvoja osebnosti in celo družbe. Zato razločujemo danes dvoje: psihoanalitično teorijo in psihoanalitično terapijo. Le-ta uporablja pri svojem delu metodo prostih asociacij.

Posebno mesto v psihoanalizi, ki je sicer namenjena odraslim osebam, ima psihoanaliza otroka. Čeprav ni dosegla takšnega vzpona kot psihoanaliza odraslih, vendarle precej prispeva k razumevanju biopsihosocialne enovitosti otrokove osebnosti in njenega razvoja. Pri tem se zlasti povezuje s pedopsihiatrijo ter njej sorodnimi znanostmi.

V vsakem primeru je in ostane psihoanaliza ter z njo združena psihoterapija domena za takšno zahtevno delo posebej izurjenih specializiranih strokovnjakov. Kljub temu pa to pedagogov ne bi smelo ovirati, da ne bi v informativne in poučene namene segali tudi po tovrstni strokovni literaturi. Takšna je npr. knjiga dr. Viktorja Smirnova „PSIHOANALIZA DETETA“ (v originalu: La psychanalyse de l'enfant), ki v marsičem pripomore k boljšemu razumevanju duševnega življenja in razvoja otroka.

Knjigo „PSIHOANALIZA DETETA“ (v latinici), ki jo je prevedla in z uvodom opremila dr. Nevenka Tadić, je izdala beogradska založba Kultura; stane 440 din.

VIATOR

NAŠI RAZGLEDI

Iz številke 22 NAŠIH RAZGLEDOV priporočamo bralcem:

- Dr. Janko Jeri: „Jezikovna pripadnost“ na Tržaškem 71 (str. 661)
- Boštjan Markič: Republika kot državna in samoupravna skupnost (str. 662)
- Ivan Toličič: Socialnoekonomski in osebni dejavniki v šolski uspešnosti (str. 665)
- Knjižne novosti (str. 679)
- Dr. Cveta Mlakar: Samoupravno tržno gospodarstvo in sistem cen (str. 680)
- Voja in lakota (str. 683)
- Mirna revolucija (str. 685)
- Pismo mojim rojakom (str. 687)
- Industrijska vojna (str. 691)

Mladinsko gledališče mladim za novo leto

Za letošnje novoletno praznovanje otrok je pripravilo Mladinsko gledališče nadvse prigrčno pravljico, slovensko noviteto Janeza Žmavca: DOMAČA NALOGA NA POTEPU.

Otroka Mojca in Jakec iščeta v gozdu dedka Mraza, da bi lahko napravila domačo nalogo, v kateri vprašuje učiteljica otroke: „Kaj je dedek Mraz ali ga ni?“

Med svojim iskanjem po gozdu se srečata otroka z medvedom zajčkom veverico, z dobro gozdno babico pa z gozdno čarovnico Metlo, s skratoma Slikom in Šlakom in z vsemi temi pravljicnimi bitji marsikaj doživita.

Končno najdeta tudi dedka Mraza. Z njim se dogovorita, da bo obiskal še zvečer doma. Tako so Mojca in Jakec in otroci dvorani našli dedka Mraza.

Zanimiva razstava

Združenje založnikov in knjigarjev Jugoslavije je skupaj z Državno založbo Slovenije letos že tretjič priredilo razstavo zbirane in strokovne literature Jugoslavije in mednarodno razstavo revij. Razstava je odprta od 7. do 12. decembra v spodnjih prostorih Moderne galerije v Ljubljani.

Zastopanih je 22 založb, ki so razstavile 1000 knjig in 100 revij od tega 70 inozemskih. Svojih novitet niso poslale edino Mladinska in Makedonija.

Tako priznana znanstvena in strokovna knjiga pomeni nepogljivo metodo obveščanja študijskih in strokovnih krogov kot uspešno in izmenjavno spoznanj na hitro razvijajočem področju znanostne tehnike. Za prosvetne delavce bo zanimiv katalog popolnega znanja učbenikov na srbohrvatsko govorečem območju, kjer pomen čega problema učbenikov ne poznajo. Razvojno zanimiv pojav izredno veliko tehničnih raziskav s področja kmetijstva v Sloveniji kar obeta izboljšanje tudi v praksi.

Za vse otroke sveta

UNICEF (sklad Združenih narodov za otroke) praznuje 25-letnico svojega obstoja, ki je obenem potrditev njenega plemenitega poslanstva. UNICEF organizira za pomoč otrokom po vsej svetu vse mogoče akcije, predstave in prireditve, katerim se odzivajo velika imena našega kulturnega življenja. Med akcije spada tudi tiskanje voščilnic s katerimi je UNICEF pričela l. 1950. Pobudnik tega zamisel je dala sedemletna deklica iz Češke Jitka Samková, ki je v zahvalo za pomoč poslala UNICEF sličico, ki ji je sama narisala. V njeni vasi so namreč nacisti poklali vsa živinja zato ni bilo mleka za otroke. Mala Jitka se je zahvalila v imenu otrok za mleko, ki so ga posej lahko pili vsak dan. To je bilo osnutek za voščilnice mnogi slavni umetniki: Dalli, Chagall, Koscha in drugi. Tudi letos je UNICEF pripravila novoletne voščilnice za prodajo. Bližajo se novoletni prazniki - gotovo se bodo pristrčni besedami spomnili svojih znancev in prijateljev. Bodo naše novoletne čestitke napisane na voščilnicah UNICEF bodo naš pozdrav vsem otrokom sveta za novo leto 1972!

Ivan Urbančič: »Med sholastiko in neosholastiko«

Kot X. zvezek Filozofske knjižnice je izšla pri Slovenski knjižnici knjiga Ivana Urbančiča „Med sholastiko in neosholastiko“. Knjiga je bilo že večkrat ugotovljeno, da na Slovenskem kar nima dovolj prevedenih filozofskih del, kaj šele domačih, izvirmih, posebej opozoriti na pravkar izšlo knjigo, s katero je I. Urbančič želel predstaviti poglobljene ideje slovenskih mislecev. Razumimo, da med njimi ne bi našli take samonikle osebnosti, ki bi zmožna s svojimi filozofskimi izvajanjmi utrditi mesto v večjem ponu filozofske pojavnosti - skratka, v mednarodnem krogu. Že dejstvo, da o domači filozofiji, kolikor je je bilo v preteklosti nismo vedeli kaj prida, govori o potrebi po taki knjigi, ki Urbančičeva „Med sholastiko in neosholastiko“ - naj bo med to območje še tako oddaljeno od današnjega časa.

Naslov knjige je morebiti odbijajoč, ne zaobjame vsega, Urbančičeva knjiga nudi. Gre namreč za prikaz poglobljenih filozofskih idej na Slovenskem, kot se kažejo po zlomu srednjega veka sholastike v drugi polovici XVIII. stoletja in zaobjema poglavitne miselne premise XIX. stoletja. Avtor pa je navezal besedo tudi na zgodovinsko razvijajoče se jedro slovenskega narodnega gibanja, svojem specifičnem samoutemeljevanju, kar je gotovo lahko prid. Ob vsej skromnosti domačih mislecev pa je Urbančičeva knjiga studiozno razčlenjena, razvidna v izvajanjih, kot celota brodošel in potreben pojav med filozofskimi deli.

Stanko Modic

Smrt je pretrgala plodno življenjsko pot profesorja Stanka Modica. Njegovo življenje se je pričelo 21. aprila 1901 v Gorjem gradu v družini skromnega službenca z desetimi otroki. On se je družina preselila v Celje, tu je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo ter maturiral leta 1919. Tega leta se je udeležil bojev za Koroško kot prosvetovalec v celjski legiji.

Leta 1919 se je vpisal na ljubljansko univerzo, kjer je študiral filozofsko kemijo v zelo ugodnih gnotničnih razmerah, tu je tri leta vsak dan vozil z vlakom iz Celja v Ljubljano. Priznavno službo je nastopil leta 1926. v Loznici v Srbiji in šele leta 1931. je bil premeščen na državno realno gimnazijo v Mariboru. Tu je sodeloval tudi v organizaciji pasivne obrambe in vojske. Dopisoval je v „Ljubljanskega gasilca“ in v list „Pomrna odbrana“ v Zemunu in v „Roteju“.

Vojna ga je zatekla v Mariboru. Občutil je trdo okupatorstvo, preselili so ga v Srbijo. Tu je z družino živel v hudi sili. Zaprl so ga in mučili. Avgusta 1945 se je vrnil v Slovenijo in od septembra 1947 je bil na Celju kot profesor kemije na gimnaziji.

V zvezi z reformnimi prizadevanji je iskal razne možnosti izboljšanja kemičnega pouka. Najprej je z organizacijo kemičnih krožkov tako napredoval, da je bil celjski prirodopisni krožek dolga leta med najboljšimi v Sloveniji. Nato si prizadeval, da pripravi pribor „množično“ eksperimentiranja s pomočjo dijakov v semimikro iz-

vedbi. Pri tem je gledal na to, da bi tak material dobil s kar najmanjšimi stroški. Marsikaj je izdelal sam. Precej prispevkov je objavil tudi v Sodobni pedagogiki in Prosvetnem delavcu. Postal je zunanji sodelavec Zavoda za napredek šolstva. Ko je zakon o verifikaciji postavil pred gimnazijo zahtevno nalogo ureditve kemičnega laboratorija, je prav Stanko Modic pripomogel, da se je v kemičnem oddelku gimnazije delo temeljito izboljšalo. V svojem kabinetu na gimnaziji je delal od zgodnjega jutra do poznega večera. S svojim načrtovanjem kemičnih vaj je utiral pot novim metodam eksperimentalnega dela v kemiji. Po njegovi zaslugi je užival celjski kemični pouk velik ugled v slovenskem merilu. Zato ga je predsednik republike odlikoval z redom zasluge za narod s srebrno zvezdo.

Med dijaki je bil priljubljen zaradi velikega znanja, prisrčnosti in dobrodušnosti. Veliko so se pri njem lahko naučili, če so sledili njegovim eksperimentom in navodilom. V profesorski zbor pa je vnašal pristno tovarišstvo, zdrav humor in vedro ozračje. Ko je bil leta 1965 upokojen, ni užival zasluženega pokoja. Še dalje je delal kot vodja laboratorija in honorarni profesor. Šele srčni infarkt ga je odtegnil delu na šoli. Z njim izgubljamo požrtvovalnega in delovnega vzgojitelja, dobrega strokovnjaka in odličnega tovariša. Vsem, ki smo ga poznali in imeli radi, bo za vedno ostal svetel vzgled skromnosti in delavnosti.

prof. IVAN GROBELNIK

sti dan, menda je snežilo, so otroci z vseh okoliških gričev in obač vriskali in prepevali na poti v šolo, v svojo novo šolo na nini pri Sevnici, na katero so čakali tako dolgo, da so se že zdeli. — Nova planinska šola je najmoderneje opremljena, ima učilnico, kuhinjo, telovadnico in prostor, ki bo služil za proslave, ima oder; v njem bo pa tudi knjižnica in jedilnica. Šola ima tudi prostor za tehnični pouk in kabinete. — Dolgo pričakovana šola je streho 290 solarčkom iz vasi pod Bohorjem. (Foto: Milenko Brašek)

VOLITEV
SPLOH NI BILO

V začetku letošnjega šolskega leta smo zvedeli, da bo šel naš dosedanj ravnatelj na novo službeno dolžnost (mesto). Tako smo na hitro določili na prvi učiteljski konferenci, kdo naj bi bil vršilec dolžnosti, dokler ne bi po uradnem razpisu in volitvah izvolili novega ravnatelja. Razpis je bil objavljen (v redu, vse lepo in prav — po predpisih, toda žal, ves postopek le ni potekal tako). Komisija za imenovanja je namreč kar sama, brez vsakih volitev v našem kolektivu imenovala za ravnateljico tovarišico, ki je bila imenovana za vršilca dolžnosti v začetku šolskega leta. Mar so se bali naše odločitve? S kakšno pravico so nam odrekli našo osnovno pravico!? Prav to je izzvalo veliko ogorčenja. Mar smo pod „prisilno upravo“ in naše mnenje ni nikomur potrebno, čeprav gre konkretno za naš kolektiv?

Smo šola, ki se iz leta v leto bori s kadrovske težavami. Prav mi, učitelji, smo bili ves čas tisti, ki smo sprejemali še dodatne obremenitve, da je delo na šoli normalno potekalo. Pri učni obveznosti 22 ur tedensko smo dostikrat delali po 30 ur in več. Vendar smo z dobro voljo vse premagovali. Sedaj nam kratijo našo osnovno pravico: povedati svoje mnenje pri tako pomembni odločitvi! Komisija je verjetno prepričana, da je vse lepo in prav, nam pa je

ostal grenak priokus in „to-lažba“, da nam je pravica do dela še vedno ostala! In kot kaže, bo dodatnih obremenitev tudi v prihodnosti dovolj.

Toliko je bilo že povedanega o položaju učitelja v naši družbi in o vrednotenju njegovega dela, da nagrajevanja po delu sploh ne omenjam. Ne mislim razglabljati o tem, za kaj vse smo bili prosvetni delavci že prikrajšani. Toda učiteljev položaj je, žal, odvisen od milosti in nemilosti mnogih dejavnikov, zato pa naj bo učitelj po mnenju „ne vem koga“ tiho, saj mu občutek, da nekaj velja, „utegne“ biti le v breme. Morda bi potem, če bi odkrito povedal svoje mnenje, imel še „slabo vest“, ker se je nekomu zameril.

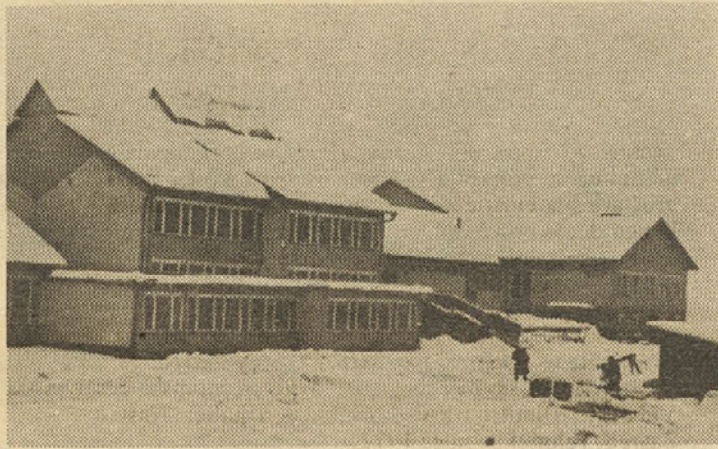
Pa naj mi vsi prizadeti oprostitijo, če sem bila tudi pikra.

JANJA MUGERLE
osnovna šola Podgorca
pri Slovenj Gradcu

Čuden poklic

Nekega dečka oče je bil dimnikar. Ko ga učitelj v šoli vpraša, kaj mu je oče, se deček ne more spomniti na besedo „dimnikar“, zato reče: „Moj oče hodi z metlo ves črn po ulicah in otroke straši.“

Urtec 1891, str. 23

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE: Zaposlena sem na osnovni šoli in to za nedoločen čas. Prejšnja leta sem poučevala na isti šoli, vendar delovno razmerje sklenili na vsako leto posebej, torej za nedoločen čas. Iz občine so obvezili šolo, naj traja moje delovno razmerje za nedoločen čas le do leta 1972, po preteku te dobe pa naj me šola ponovno sprejme na delo, če je potrebno, vendar za določen čas. Sem absolutna gimnazijca in ne izpolnjujem pogojev, ki jih zakon zahteva za učitelja. Ni mi popolnoma jasno, ali sem v službi nastavljen za stalno ali le za določen čas. — D. M.

ODGOVOR: Vsak delavec mora na delovno organizacijo priložiti za nedoločen čas. Temeljni zakon o delovnih razmerjih določa v svojem 27. členu, da je možno skleniti delovno razmerje za določen čas v naslednjih primerih: če traja izvršitev kakšnega dela le za določen čas — sezonska dela, če se začasno poveča obseg dela delovne organizacije ali če treba nadomestiti začasno odsotnega delavca in v drugih podobnih primerih, vendar pod pogojem, da so ti primeri natančno določeni v splošnem aktu delovne organizacije.

Delovno razmerje za določen čas mora biti tudi pravilno sklenjeno, da je veljavno. V sklepu mora biti sklenitvi delovnega razmerja za določen čas mora biti točno določen rok trajanja ali vsaj okoliščine, na podlagi katerih se da sklepati, koliko časa bo delovno razmerje trajalo, sicer

se lahko šteje, da je bilo sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas.

V nobenem primeru pa ni možno, da bi se delovno razmerje za nedoločen čas spreminjalo v delovno razmerje za določen čas, če v to ne privoli delavec.

Opozorimo naj vas le še na to, da je zakon o osnovni šoli postavil rok (5 let od uveljavitve tega zakona), v katerem si morajo pridobiti učitelji izobrazbo, ki jo predpisuje zakon. Učitelji, ki si ne bodo pridobili ustrezne izobrazbe, po preteku roka ne bodo sneli več opravljati svojega dela. — T. ŠAREC

VPRAŠANJE: Že drugo leto izpolnjujem anketi, ki naj bi dala sliko delavnosti učiteljev na naši šoli. Ugovarjala sem, da anketa nima vrednosti, a ravnatelj šole se ni dal pregovoriti in tako smo jo izpolnjevali bolj ali manj vestno. Svet šole o anketi ni razpravljala. Ali smo jo dolžni izpolnjevati? — B. B.

ODGOVOR: Po zakonu o osnovni šoli je ravnatelj šole tudi pedagoški vodja osnovne šole in je kot tak dolžan skrbeti za izboljšanje oblik in metod dela učiteljev, za odpravljanje strokovnih in podobnih pomanjklivosti in podobno. Učitelji pa so dolžni izpolnjevati poleg svoje učne obveznosti tudi drugo delo, ki je v zvezi z vzgojno-izobraževalno dejavnostjo osnovne šole. Če rabi predložena anketa za izboljšanje oblik ali metod dela, izpolnjevanje vzgojno-izobraže-

valne dejavnosti in podobno, ste jo dolžni izpolnjevati kot del vaše delovne obveznosti. Sicer pa bi bilo najbolje, če bi o pomenu ankete povedala svoje mnenje vaša delovna skupnost in zavzela stališče o njeni koristnosti in izpolnjevanju. — T. ŠAREC

VPRAŠANJE: Sem učiteljica, hkrati pa obiskujem pedagoško akademijo. Opravila sem pogoje za vpis v drugi letnik. Zanima me, če imam pravico zahtevati povrnitev stroškov, ki jih imam v zvezi s šolanjem (pot, izpiti), čeprav nisem hotela podpisati pogodbe, da bom po končanem študiju poučevala na isti šoli kot danes. Ali je predpis, ki bi zavezoval šole, da so dolžni kriti take izdatke svojih delavcev ali pa je to prepuščeno ureditvi posameznih šol. — M. F.

ODGOVOR: Ni zakona, ki bi določal, da so delovne organizacije dolžne povrniti stroške, ki jih imajo delavci v zvezi s svojim izobraževanjem. Večina delovnih organizacij pa to možnost predvidi in določi v svojih samoupravnih aktih. Z uspehom boste torej uveljavljali povrnitev potnih in drugih stroškov, ki jih imate v zvezi z vašim študijem le, če vaš splošni akt določa, da se delavcem povrnejo stroški izobraževanja. — T. ŠAREC

VPRAŠANJE: Porodniški dopust sem nastopila letos v juliju. Od socialnega zavarovanja prejeman nadomestilo (porod-

niško hranarino) v znesku, ki ustreza lanskega poprečju moje plače. Sprašujem, ali mi morda ne pripada večje nadomestilo, zato, ker sem lanskega septembra strokovno napredovala in se mi je precej povečala tudi plača. Letos smo vsi prosvetni delavci dobili 18-odstotno povečanje plač, kar pa se mi ne upošteva pri odmeri nadomestila med porodniškim dopustom. Zanima me torej, ali se šteje kot osnovna prosvetnega delavca poprečje lanskega kolektorskega leta ali pa poprečje zadnjih treh mesecev? (H. M.)

ODGOVOR: Že nekaj let velja predpis, da se za nadomestila v zdravstvenem zavarovanju vzame kot osnova poprečje osebnih prejemkov iz kolektorskega leta pred tistim koledarskim letom, v katerem je nastopil zavarovani primer. Poprej pa je bilo predpisano trimesečno poprečje, vendar je le to vodilo do precejšnjih spekulacij zaradi kratkega obdobja, v katerem je bilo mogoče umetno povečati osebne dohodek in s tem tudi nadomestilo. Tako se boste morali zadovoljiti v vsem času porodniškega dopusta z nadomestilom, obračunanim po poprečju vaših osebnih dohodkov iz lanskega leta (1970), kjer bo sicer vstet tudi osebni dohodek po vašem napredovanju, vendar le v sorazmernem delu. Strinjamo se sicer, da predpis ni v korist matere in otroka, vendar je pravičnejši, kot je bil prejšnji, prav zaradi pretiravanja, do katerih je prihajalo ne samo pri porodih, temveč tudi pri običajnih boleznih. — Dr. L. S.

Ivan Černej

Dolga in uspešna življenjska pot je privedla Ivana Černej na osnovno šolo I. celjske čete, takrat deško meščansko šolo. Skoraj štirinajst let je vodil ta veliki zavod, in najbrž bi ga še dalj, če mu dela ne bi prekinila okupacija. V letih svojega ravnateljstva je bil Ivan Černej že izkušen pedagoški delavec. Posebno veliko se je ukvarjal z geografijo in slovstveno literaturo. Skoraj vse, česar ni porabil za preživljanje sebe in družine, je zdajal za knjige, predvsem strokovne.

Lahko trdim, da je bil svojim sodelavcem na šoli vedno men-

tor in svetovalec, da jim je lahko mnogo nudil iz svoje velike zakladnice, vsem — mladim in starejšim. Vsi učenci in sodelavci so ga spoštovali kot pomembno pedagoško osebnost. Za sposobnost in velike uspehe na področju vzgoje in izobraževanja je bil dvakrat odlikovan z redom Svetega Save (to je bilo v prejšnji Jugoslaviji veliko priznanje).

Naša zahvala Ivanu Černej naj bo ta, da bomo njegovo delo nadaljevali, po njegovem vzoru: da bomo učili tako kot je učil on.

Jaka Majcen

Vsem po enakih kosih

(Nadaljevanje s I. strani)

zagotovljeno toliko denarja, da bodo samoupravni sporazumi uresničeni vsaj prihodnje leto? To je za sedaj še neznanka, saj za prihodnje leto še niso določene stopnje prispevkov, ki so vir za financiranje šolstva. S precejšnjo gotovostjo pa lahko zatrdimo, da bo tudi učiteljev dohodek leta 1972 manjši, kot ga obljubljajo samoupravni sporazumi.

V teh razmerah je posebno pomemben sklep, sprejet na II. plenarni seji republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti (objavljen v 19. št. Prosvetnega delavca), po katerem je treba vsem družbenim dejavnostim zagotoviti enak materialni položaj tako, da bodo lahko vse v enakem deležu uresničile samoupravne sporazume. Razumljivo je, da tudi med posameznimi bolj ali manj razvitimi območji naše republike ne sme biti bistvenih razlik v osebnih dohodkih.

Izpopolniti nedorečeno

Na konferenci so največ govorili o „trajnosti“ samoupravnih sporazumov. Opozorili so, da so v sedanjih sporazumih pomanjkljiva zlasti določila, ki zadevajo delitev dohodka med delavci v isti delovni skupnosti. Samoupravne sporazume bo torej treba nenehno izpopolnjevati. Dopolnitve so potrebna zlasti določila, ki govorijo o nagrajevanju dela, ki ga opravi učitelj poleg rednega pouka (vodstvo krožkov, delo v raznih organizacijah, skrb za urejanje kabinetov, knjižnic itn.). Znano je, da to delo vse doslej ni bilo primerno plačano. Zanj so dobivali učitelji zgolj simbolične nagrade ali pa sploh nobenih. Eno je gotovo: to delo bo treba čimprej stvarno ovrednotiti glede na težavnost in zahtevnost. Skratka, treba bo priti do enotnih meril, jih uzakoniti v samoupravnih sporazumih in jih tudi v resnici izvajati.

Jabolko spora na naših šolah je še vedno odnos med osebnimi dohodki učiteljev, ki opravljajo enako delo, imajo pa različno izobrazbo, ali predmetnimi učitelji in profesorji, ki poučujejo v višjih razredih osnovne šole.

Sindikat se zavzema za to, da bi bili učitelji s srednjo izobrazbo ovrednoteni višje kot delavci s to izobrazbo v drugih dejavnostih. Dovolj prepričljiv dokaz za to, kako zahtevno je tudi delo razrednega učitelja, je v tem, da mu že danes zagotavljamo višjo izobrazbo. Zato tudi ne bi bilo pravično, da bi bili posebno starejši učitelji, ki imajo samo srednjo izobrazbo (tedaj ko so študirali, si namreč višje izobrazbe niso mogli pridobiti), „kaznovani“ z znatno nižjimi osebnimi dohodki. V razpravi je prevladalo mnenje, da je treba te razlike v prihodnje še bolj ublažiti.

Po stopnicah napredovanja

V sedanjih razmerah, ko se po uveljavitvi samoupravnih

sporazumov zmanjšujejo razlike v osebnih dohodkih glede na pridobljene delovne izkušnje (službena leta), postaja še posebno aktualna možnost napredovanja učiteljev v svoji stroki pa tudi finančnega vrednotenja takega napredovanja. V zvezi s tem je predsednik izvršnega odbora za vzgojo in izobraževanje France Galič, ki je vodil konferenco, seznanil udeležence z nekaterimi predlogi, o katerih razmišljajo sedaj v naših republiških organih in strokovnih združenjih: tudi v šolstvu naj bi uvedli strokovne nazive. Iz vrst najboljših, izkušenih učiteljev naj bi imenovali učitelje — mentorje. Učiteljem, ki bi dosegli ta naziv, naj bi bil zagotovljen tudi večji osebni dohodek — glede na njihovo delo: svetovali bi mlajšim učiteljem pri delu, pripravljali razna didaktična in metodična predavanja ter sodelovali pri vzgoji prihodnjih učiteljev. Poleg tega bi bilo najbrž koristno na večjih šolah ustanoviti nova vodstvena delovna mesta — tako imenovane predstojnike ali strokovne vodje posameznih predmetov ali predmetnih skupin (podobno kot so sedanji vodje aktivov), le da naj bi bile njihove pravice in dolžnosti bolj določene.

Sekretarka izvršnega odbora za vzgojo in izobraževanje Silva Baumanova je na konferenci vodila razpravo o skeljih III. kongresa in o statusu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Sprejeli so tudi sklepe o prihodnji dejavnosti osnovnih organizacij sindikata v tem „pokongresnem“ obdobju. Izvršni odbori osnovnih sindikalnih organizacij bodo organizirali skupne seje delovnih skupnosti in sindikata, na katerih bodo vsi delavci podrobno seznanjeni s sklenjenimi samoupravnimi sporazumi. Obravnavali bodo osnutek pogodbe za financiranje njihovega zavoda v prihodnjem letu. Posebej bodo obravnavali potrebne spremembe in dopolnitve pravilnikov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov tako, da bodo ti usklajeni s sklenjenimi samoupravnimi sporazumi.

Izvršni odbori bodo spremljali uresničevanje samoupravnih sporazumov, se uprli vsakršni kršitvi in zahtevali ukrepe za zagotovitev zakonitosti. Poleg tega bodo opozarjali tudi na tista vprašanja o delitvi osebnih dohodkov, na katere še marsikdaj ne najdemo odgovora.

Še ta mesec bodo vse osnovne organizacije razpravljale o statusu in o skeljih III. kongresa ter v skladu s temi priprave program za svoje delo.

Marjana Kunej

STE ŽE
PORAVNALI
NAROČNINO?

Marija Rutar prejela Valvazorjevo nagrado

Marljiva kustodinja tolminskega muzeja, upokojena učiteljica Marija Rutarjeva, je ob 150 letnici muzejev Slovenije prejela zaslužen Valvazorjevo nagrado. Že leta 1951 so jo izvolili v Tolminu v muzejsko društvo, postala je predsednica. Pokazala je veliko zanimanje in marljivost za ustanovitev muzeja v Tolminu, ki pripada sicer pokrajinskemu muzeju v Novi Gorici, oziroma Kromberku. Marija Rutarjeva je posvetila veliko svoje dejavnosti narodopisju, prehodila je vso Tolminsko, ter zbrala lepo število predmetov, ki zbujejo občudovanje obiskovalcev muzeja. Pisala je zanimive prispevke o narodopisju v razne časopise in revije.

Nagrajenki iskreno čestitam!

S. SKOČIR

Kratkočasnice iz VRTCA, časopisa za slovensko mladost

Domača pomoč

Učitelj: Kaj si pa delal Andrejček, da si računске naloge tako slabo napravil? Prosi drugičkrat očeta, da ti malo pomaga pri nalogah.

Drugi dan reče učitelj: To je pa vendar preveč! Le poglej, Andrejček niti enega računa nisi prav napravil; in kaj si vendar delal?

Andrejček: Zdaj mi je pa oče pomagal!

Po zakonitostih

Učitelj: Lojze, povej mi, kakovšne lastnosti ima gorkota?

„Ne, učitelj bi jaz ne bil, ker ubogi učitelji se morajo preveč jeziti,“ tako se navadno sliši, kadar se meni o šoli. Resnica, da si večina ljudstva učitelja brez jeze misliti ne more, kot vojaka brez berke, je znana. Da so se učitelji nekdanje jezili, in da se še vedno jezijo, je žalobno! le prerisnično; ali pa se učitelji tudi morajo jeziti, je pa drugo vprašanje. Ako že Lessing pravi: „Ni ga človeka, da bi moral,“ potem smemo reči: „Ni ga učitelja, da bi se moral jeziti!“ Ako se pa vseeno jezi, tedaj ne škoduje to le njemu, ampak tudi učencem. Zato se nam zdi potrebno, da premislimo najprej, kaj je jeza in kako škoda ona učiteljevi delavnosti napravljiva, in kateri so najbolje obvarovalni pomočki zoper jezo.

Jeza je oni mučivni in britki občutek čez stvari, katere našemu mnenju nasprotujejo, katere pa spremeniti ne moremo, je nevolja čez vse hudo, katero nas zadene po lastni ali tuji krivdi, zmešana s hudobno mislijo, začetniku nevolje krivico storiti. Jeznega in čmernega imenujemo človeka, kte-

rega nejevolja in čmernost, razdražljivost in občutljivost tako nadvladajo, da se zamore jeziti tudi za najmanjšo malenkost, za pičico v steni in muho na stropu... Mislimo, da je le prav malo takih v učiteljskem stanu, kateri bi ne bili več ali manj časa zdihovali in terpeli pod jarmom zelene jeze; ja, jeza je tako rekoč bolezen učiteljev. Od kod pa izvira ta žalostna pravica našega stanu?

Učitelji smo pravzaprav obsojeni, da se moramo dan za dnevom bojevati s pregreški, neumnostjo in strastmi onih, pri katerih razum in pamet se svoje pravice nista dosegla. Znano pa je, da kolikor bolj telo in duh terpita in se trudita, toliko bolj je človek k jezi in nevolji nagnjen. Da pa ravno učitelji telesno in duševno malo ne terpimo in se ne trudimo, je gotovo znano slehernemu, kateri je kedaj pokukal v šolsko sobo. Dasiravno se pa nam pod temi razmerami učiteljeva jeza zdi razložljiva in odpustljiva, je vendar vselej jako nevarna in škodljiva, kajti ona gotovo zdravju škoduje, in vsled tega tudi delavnosti učiteljevi... Plemeniti namen harmonične izobraženosti doseči se le more, ako učitelj s čvrsto, krepko in terdno stanovitnostjo, z veselo resnovnostjo in s premišljenim

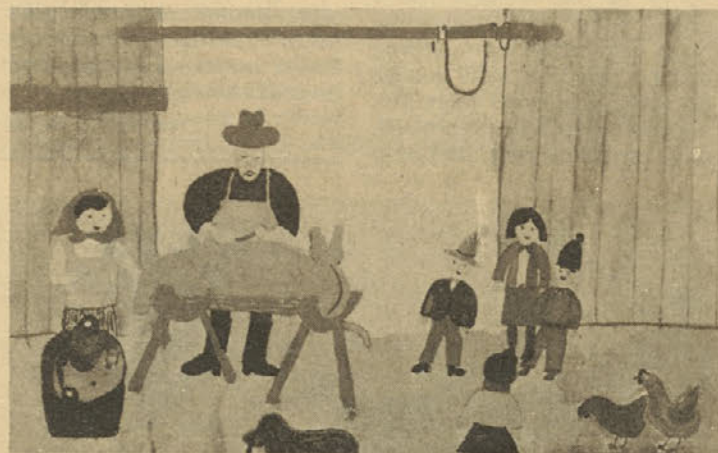
mirno v krogu svojih učencev dela! Kdor pa z oslabiljeno močjo in oblačno dušo dela, kdor je pri neizostalih slabostih in prenapetosti mladine precej nepotrepljiv, kdor pri nezadostivnem zahtevanju bodi si pri učencu ali obnašanju svojega duha precej razdraženega čuti, kdor pri potrebnem kaznovanju lahkomišelnosti in hudobnosti čez hudo jezo gospodovati ne more: ta je daleč od ideala, kateri nam učiteljem kaj prijazno nasproti miglja...

Najboljši zavarovalni pomočki zoper jezo so: 1. Učitelj naj od učencev nikar preveč ne zahteva; 2. naj si prizadeva, da na tanko pozna namen kazni; 3. prizadeva naj si, da si ohrani dušni mir in mirno in vedro dušo, in 4. vadi naj se samega sebe premagovati.

Učiteljski tovarš 1872, str. 165-166.

Urejena šolska okolica v Krogu

Pred dnevi so začeli urejati okolico šole v Krogu. Popravili so ograjo, drvarnico, uredili bodo otroško igrišče in olepšali prostor okrog šole. Skrb za urejitev šolske okolice je na pobudo SZDL Krog prevzela krajevna skupnost in dala za to tudi denar. T. K.

KOLINE - gvaš (Polonca Uranič, 7 c)

Kinematografi prikazujejo

družbeno satiro, posnel pa je malomeščanski spaček o moralih. Brez morale pa je težko biti moralen. mb.

NICOLAS PHILIBERT V VOJNI IN LJUBEZNI je film francoskega režiserja Jeana Paula Rappeneaua, ki je po zaslugi Jean-Paula Belmonda naredil še kar precej dražesten in zabaven film iz časov francoske revolucije. Škoda le, da tega šarma ni ves čas tudi v filmu. mb.

OBRAČUN POŽIVINJENIH je film japonskega režiserja Juna Fukude, ki s krvjo in nasiljem obračunava z nasiljem. Vsega preveč, da bi človeka še pretreslo. mb.

ČAS VOLKOV je francoski film italijanskega režiserja Sergia Goblija z Robertom Hosseinom, Virno Lisi in Charles Aznavourom. Kljub poučni poanti je to film s komercialnimi elementi nasilja. mb.

ČAROVNICA IZ HUDIČEVE HOSTE je angleško-nemški film, kjer igra tudi jugoslovanska igralka Olivera Vučo. Tema filma je problem lova in mučenja čarovnic v srednjem veku. Prizori mučenja so posneti nasilno, grozljivo in banalno, zato za otroke film sploh ni primeren. Tudi za ljubitelje dobrih filmov ne. mb.

GOTOVO, ZANESLJIVO, CELO VERJETNO je film italijanskega režiserja Marcella Fondata. Pripoveduje o svobodi in odgovornosti, o iskrenosti in preračunljivosti. Žal pa kljub zanimivi igri Claudie Cardinale in Catherine Spaak ter nekaterim zanimivim dialogom ne presega povprečja komercialnega filma. - mb

Lojze: Gorkota vse reči razteza, mraz pa je stiska in kerči. Učitelj: Povej nam, kak zglede!

Lojze: Po leti so dnevi dolgi, a po zimi kratki.

Vrtec 1874, str. 35

Temeljito

Učitelj dajo Mihcu naslednjo nalogo, da jo izdela na izust: „Če mati prinese 5 cmokov na mizo in ti 2 snež, koliko jih še ostane?“

Mihc takoj odgovori: Ne ostane jih nič, ker jaz vselej vse snem.“ Vrtec 1877, str. 96

Uspela »Pokaži, kaj znaš!«

V četrtek, 18. novembra, je pripravila Pionirska organizacija skupno z vodstvom osnovne šole Ivana Cankarja javno šolsko oddajo „Pokaži kaj znaš“, v dvorani osnovne šole. K avdiciji se je prijavilo okrog sto učencev, na prireditvi pa je lahko nastopilo 60 učenc in učencev.

Sodelujoči so nastopili po skupinah. Najprej je nastopila skupina instrumentalistov, nato recitatorji, s krajšimi dramskimi odlomki iz mladinskih del, brali so tudi lastne pesmi ter telovadci. Na koncu pa so sodelovali tudi prijavitelji s pevskimi točkami.

Prireditve je uspešno vodila učiteljica Stanislava Pilko. Po končani oddaji „Pokaži kaj znaš“ so razglasili rezultate. Prvi je bil instrumentalni kvartet s pevkama, drugo mesto je zasedel Marko Likovnik, učenec 7. c razreda, ki je nastopil s parterno telovadno točko, tretja pa je bila učenka 3. b razreda Milena Topolnik, ki je zaigrala na klavirju.

Vse več dijakov v goriških slovenskih srednjih šolah

V štirih letih se je število slovenskih dijakov na Goriškem (v Italiji) zvečalo od 281 na 370, kar je približno za 30%. To je že precejšen napredek. Pred tremi leti ustanovljena trgovska šola v Gorici ima letos v drugem razredu 40 učencev, na učiteljskišči pa imajo vpisanih že 27 dijakov. Letos so tudi poskrbeli za prevoz otrok v osnovne šole in vrtnice. Skupine slovenskih staršev so s pomočjo Slovenske prosvetne zveze in pokrajinskega predstavnika Waltritscha posredovale pri občini Gorica za prevoz otrok z Oslavja v vrtec in šolo v Pevmo, iz Ločnika pa v vrtec in šolo v Podgoru.

T. K.

S. SKOČIR

Svet VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA „CICIBAN“ Ljubljana, Šarhova 29

razpisuje delovno mesto: 2 vzgojiteljici Pogoj: Srednja vzgojiteljska šola z diplomom. Nastop službe takoj ali po dogovoru za nedoločen čas.

Delovna skupnost VZGOJNO VARSTVENEGA ZAVODA HRASTNIK

razpisuje prosto delovno mesto vzgojiteljice za nedoločen čas. Pogoj: srednja vzgojiteljska šola Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

ČRNO SEME je verjetno do sedaj najboljši makedonski film. Posnel ga je Kiril Cenevski. Tema filma je preganjanje Makedoncev, posebno komunistov; preganja jih kraljeva grška vojska. To je film o trpljenju ljudi na Golem otoku, ki se bojujejo za osnovne človekove pravice. Posebnost filma je avtorjev pristop k vizualizaciji materiala; prav zaradi tega je med jugoslovanskimi filmi izjema. mb

JAVNA HIŠA je film nemškega režiserja Alfreda Weidenmanna, ki je poskušal posneti

Program rednih krvodajalskih akcij

V DECEMBRU 1971

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE VAS VABI NA ODVZEM KRVI

V mesecu decembru bodo redne krvodajalske akcije v občinah Krško, Novo mesto, Lendava, Zalec, Univerza Ljubljana, Mozirje, Vrhnika, Radovljica.

Rdeči križ Slovenije vljudno naproša prebivalce teh občin, da se čimprej javijo občinskemu odboru Rdečega križa in mu sporočijo, kateri dan želijo priti na odvzem krvi.

Ker samo kri nadomesti kri, je razumljivo, da si jo z darovanjem zagotovimo tudi sami in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.

Dolžnost zdravih občanov je, da darujejo kri vsaj nekajkrat v življenju, saj je nehumano zanašati se samo na solidarnost drugih. Dajanje krvi je odsev človečnosti, zato pričakujemo Rdeči križ, da bodo na odvzem krvi prišli vsi zdravi občani navedenih občin:

Krško - 1. in 2. decembra 1971; Novo mesto - 3. decembra 1971, Lendava - 7., 8. in 9. decembra 1971; Zalec - 10. decembra 1971; Univerza Ljubljana - 14. in 15. decembra 1971; Mozirje - 16. in 17. decembra 1971; Vrhnika - 21. decembra 1971; Radovljica - 22., 23., 24. in 25. decembra 1971

REPUBLIŠKI ODBOR RDEČEGA KRIŽA
OBCINSKI ODBORI RDEČEGA KRIŽA

SKLAD BRATOV RIBAR

Zagreb, Ulica proleterskih brigada 239

V skladu s 3. in 9. členom statuta Sklada bratov Ribar in 32., 35., 39. in 40. člena Pravilnika sprejema Sklad bratov Ribar

SKLEP št. 1/71

o dodelitvi štipendij šolam, ki bodo dosegle najboljšo rezultate na republiških in zveznem tekmovanju šol.

I.

V šolskem letu 1971/72 bo sklad podelil enoletno štipendijo šoli-članu Sklada, katere predstavnik bo zasedel prvo mesto na republiškem ali zveznem tekmovanju iz matematike, fizike, kemije ali glasbe.

II.

Sklad bratov Ribar bo v šolskem letu 1971/72 podelil enoletno štipendijo šoli, ki bo na zveznem ali republiškem tekmovanju zasedla prvo mesto.

Sekretar: prof. Milutin Popović, I. r.

Predsednik: dr. Pavle Gregorič, I. r.

TAJNIŠTVO IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI SR SLOVENIJE

razpisuje naslednji delovni mesti:

1. samostojni svetovalec za visoko šolstvo
2. strokovni sodelavec za elektronsko obdelavo podatkov

Za obe delovni mesti je potrebna visoka izobrazba in ustrezna praksa. Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev in s kratkim življenjepisom je treba poslati v 15 dneh od dneva te objave. Izobraževalni skupnosti SR Slovenije, Ljubljana, Askerčeva cesta 9.

ZAVOD BOREC IŠČE SODELAVCE, POVERJENIKE,

ki bi na svojem domačem območju pomagali razširati dober knjigo. Prosvetni delavci, upokojeni in aktivni, vabimo vas sodelovanju!

Za pojasnila se obrnite na knjigotrški oddelek Zavoda BOREC v Ljubljani, Beethovnova 10. telefon 22-289.

Popravek

V prejšnji (19.) številki PROSVETNEGA DELAVCA so bili napak dve številki, ki zadevata naše šolstvo:

V članku „Letos je izredno težavno leto“ se prav glasilo „100 let - 100 šol“ in ne kot je pisalo „10 let - 10 šol“, četudi bi to drugo po mnenju tiskarne in upamo marsikoga bilo bolj zaželeno.

V članku „Za koga delamo in za koga kupujemo filme“ pri številu šoloobveznih otrok v Sloveniji odpadla zadnja ničla; otrok je 224.000 ne pa 22.450, kot piše v članku. Za napake se opravičujemo.

Vrednote šolskih knjižnic

Za urejene - ali vsaj navidezno urejene šolske knjižnice je potreben denar pa tudi občutek za knjige. Naše šolske knjižnice so založene predvsem z leposlovnimi knjigami. Mnogo manj ali skoraj nič pa ni poskrbljeno za primerne strokovne knjige, ki so sicer precej dražje, a nujno potrebne predvsem v knjižnicah poklicnih in strokovnih šol. Sodobno izobraževanje, ki temelji na praktičnem in teoretičnem študiju, v izdatni meri dopolnjuje strokovne knjige, ki sicer niso predpisane kot učilo, a so zelo koristne prihodnjemu izobraževalcu in strokovnjaku. Vendar pa raje biti strokovne knjige, dobre in res zajemati nove sledke ter metode dela. Na obrestovanje takšne knjižnice nabave je: ustrezno izobrazbo in strokovno sodobno usposobljeni delavci na delovnih mestih. Sodelovanje mladine pri izposojanju knjig je verjetno odgovornejše, če knjižnice sodobno urejene. Bolj kot ljudje bodo spoznali, bolj bodo pomagali in celo opora v življenju učiteljev. BOSTJAN NOVAK